

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
Кафедра обліку і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

освітній ступінь – «Магістр»

**на тему: Організаційно – методичні та практичні аспекти обліку і
аудиту власного капіталу аграрного підприємства**

Виконала:

Стрілець Марія Олександрівна
здобувач спеціальності
071 «Облік і оподаткування»

Керівник:

Назаренко Олександр Володимирович
професор кафедри обліку і оподаткування

Рецензент:

Іллєнко Світлана Анатоліївна
головний бухгалтер ТОВ «Голландська
аграрна компанія»

Суми – 2023

СУМСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет

Економіки і менеджменту

Кафедра

Обліку і оподаткування

Освітній ступінь

Магістр

Спеціальність

071 «Облік і оподаткування»

Завідувач кафедри

Затверджую:

« 08 » листопада

М.І. Гордієнко

2022 р.

ЗАВДАННЯ

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ

Стрілець Марії Олександрівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1.Тема роботи: Організаційно – методичні та практичні аспекти обліку і аудиту власного капіталу аграрного підприємства

2. База практичного дослідження:

ТОВ «Голандська аграрна компанія» Шостинського району Сумської області

керівник роботи **Назаренко Олександр Володимирович, д.е.н., професор**

(прізвище, ім'я, по-батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджена наказом по університету від 12.01. 2023 р. № 71-н

3. Строк подання здобувачем закінченого проекту (роботи) 22 грудня 2023 року

4. Вихідні дані до проекту (роботи):

первинні та зведені документи, реєстри синтетичного та аналітичного обліку, статутні та

установчі документи, фінансова, статистична, бюджетна та податкова звітність,

законодавчо - нормативні акти з питань обліку і контролю, монографії, фахові наукові

статті та доповіді на міжнародних науково-практичних конференціях з питань сучасного

стану та вдосконалення обліку, аналізу, аудиту і контролю.

5. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити):

дослідити понятійну сутність категорії «власний капітал підприємства», як об'єкта обліку;

вивчити законодавчо-нормативну базу та інформаційне забезпечення з теми дослідження;

провести підбір та аналіз наукових літературних джерел з тематики дослідження;

навести організаційно – економічну характеристику досліджуваного підприємства;

розкрити стан організації обліку і аудиту власного капіталу підприємства;

визначити особливості методики обліку і аудиту наявності та руху власного капіталу у базовому підприємстві;

надати пропозиції щодо вдосконалення обліку і аудиту власного капіталу в умовах функціонування досліджуваного підприємства;

сформулювати висновки.

6. Дата видачі завдання

« 08 » листопада 2022 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів підготовки кваліфікаційної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення та затвердження теми дослідження, складання плану – графіку виконання роботи	листопад 2022 р.	
2.	Підбір та аналіз літературних джерел, підготовка першого теоретичного розділу	грудень 2022 р. - січень 2023 р.	
3.	Збір аналітичної інформації, обробка результатів дослідження та підготовка другого розділу роботи	лютий-липень 2023 р.	
4.	Підготовка третього розділу кваліфікаційної роботи	вересень - жовтень 2023 р.	
5.	Підготовка висновків, пропозицій та узгодження з керівником	жовтень-листопад 2023 р.	
6.	Підготовка кінцевого варіанту кваліфікаційної роботи	листопад 2023 р.	
7.	Опрацювання зауважень керівника, перевірка на автентичність	11-14 грудня 2023 р.	
8.	Рецензування кваліфікаційної роботи	14-21 грудня 2023 р.	
9.	Представлення кваліфікаційної роботи на кафедрі, деканат	22 грудня 2023 р.	
10.	Підготовка доповіді, презентації до кваліфікаційної роботи та її попередній захист	22-25 грудня 2023 р.	
11.	Захист кваліфікаційної роботи	26 грудня 2023 р.	

Здобувач вищої освіти за другим
(магістерським) рівнем

Марія СТІЛЕЦЬ

Керівник роботи

Олександр НАЗАРЕНКО

Перевірку на автентичність проведено.
Кваліфікаційна робота допущена до
захисту

Надія БАРАНИК

Гарант освітньої програми

Інна НАЗАРЕНКО

Декан факультету економіки і
менеджменту

Маргарита ЛИШЕНКО

АНОТАЦІЯ

Стрілець М. О. Організаційно – методичні та практичні аспекти обліку і аудиту власного капіталу аграрного підприємства. – Рукопис

Кваліфікаційна робота на здобуття ОС «Магістр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування», Сумський національний аграрний університет, Суми, 2023.

Магістерська робота присвячена дослідженню організаційно – методичних та практичних аспектів обліку і аудиту власного капіталу аграрного підприємства.

Для успішного досягнення поставленої мети, у першому теоретичному розділі розглянуто нормативне регулювання обліку власного капіталу, а саме законодавчі акти України та інші нормативні документи, згідно яких здійснюється облік; методику обліку власного капіталу, рахунки, які входять до складу 4 класу, їх аналітичний облік та первинна документація. Досліджено організаційні положення обліку власного капіталу, зокрема, які етапи входять до складу об'єктів організації обліку власного капіталу.

У другому розділі розглянуто організаційно-економічну характеристику аграрного підприємства ТОВ «Голландська аграрна компанія», а саме організаційну структуру підприємства, проведено аналіз щодо вивчення основних фінансово-економічних показників діяльності підприємства, показників фінансового стану, показників фінансової стійкості, структури власного капіталу аграрного підприємства, показників ефективності господарської діяльності підприємства. Досліджено організацію обліку власного капіталу у товаристві, а саме рахунки 4 класу, які використовує підприємство та загальна характеристика усіх рахунків; запропоновано вдосконалення організації облікового процесу власного капіталу: рекомендується впровадити ефективну систему обліку власного капіталу, вдосконалити зображення статутного капіталу в балансі завдяки введенню додаткових статей, розробити систему внутрішньої звітності та поліпшення обліку власного капіталу за допомогою його автоматизації. Запропоновано впровадити механізм дооцінки власного капіталу; впровадити рахунок 43.

У третьому розділі розглянуто організаційно-методичні засади аудиту власного капіталу, а саме зазначено основні етапи проведення аудиту власного капіталу, методологію проведення аудиту, аудиторські процедури, методику проведення аудиту власного капіталу. Розгляд практичних аспектів аудиту власного капіталу включає в себе розгляд мети та завдань аудиту, методику

проведення аудиту капіталу на підприємстві, завдання для аудиту власного капіталу, аспекти аудиту, типову програму аудиту власного капіталу на підприємстві та алгоритм вибору аудиторського звіту. Запропоновано такі напрями вдосконалення аудиту власного капіталу: впровадження внутрішніх стандартів, які б уточнювали деталі та процедури аудиторської перевірки, внутрішні стандарти звітності за операціями зі статутним капіталом; введення внутрішнього документа «Акт вилучених часток власного капіталу», створення спеціальної комісії з питань завершення та розмежування власності; введення системи внутрішнього аудиту.

Результатом проведеного дослідження стало виконання поставлених завдань, а саме виконано опис організації обліку та аудиту власного капіталу підприємства та перераховано напрями поліпшення обліку та аудиту власного капіталу аграрного підприємства.

Ключові слова: власний капітал, капітал, облік, аудит, статутний капітал, капітал у дооцінках, резервний капітал, додатковий капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), аудиторський звіт.

ANNOTATION

Strilets M.O. Organizational - methodical and practical aspects of accounting and audit of the equity capital of an agrarian enterprise. - Manuscript

Qualification work for the Master's degree in specialty 071 "Accounting and Taxation," Sumy National Agrarian University, Sumy, 2023.

The master's work is devoted to the study of organizational and methodological and practical aspects of accounting and auditing the equity capital of an agrarian enterprise.

To successfully achieve this goal, the first theoretical section considers the regulatory regulation of equity accounting, namely the legislative acts of Ukraine and other regulatory documents, according to which accounting is carried out; the method of accounting for equity capital, accounts that are part of class 4, their analytical accounting and primary documentation are considered. The organizational provisions of equity accounting are considered, in particular, which stages are included in the objects of organization of equity accounting.

In the second section, the organizational and economic characteristics of the agrarian enterprise of Dutch Agrarian Company LLC were considered, namely the organizational structure of the enterprise, an analysis was conducted to study the main financial and economic indicators of the enterprise, indicators of the financial condition

of the enterprise, indicators of financial stability, the structure of the own capital of the agrarian enterprise, indicators of the efficiency of the economic activity of the enterprise. The organization of accounting of equity capital at the enterprise, namely the accounts of the 4th class, which the enterprise uses and the general characteristics of all accounts, is investigated; proposed improvement of the organization of the accounting process of equity: it is recommended to introduce an effective system of accounting for equity capital in the enterprise, improve the image of the authorized capital in the balance sheet through the introduction of additional articles, develop a system of internal reporting and improve the accounting of equity through its automation. It is proposed to introduce a mechanism for revaluation of equity; create account 43

In the third section, the organizational and methodological principles of the equity audit are considered, namely, the main stages of the equity audit, the audit methodology, audit procedures, and the methodology for conducting the equity audit are indicated. Consideration of the practical aspects of the equity audit includes consideration of the purpose and objectives of the equity audit, the methodology for conducting the equity audit at the enterprise, the tasks for the equity audit, the aspects of the audit, the typical program of the equity audit at the enterprise and the algorithm for selecting the audit report. The following areas of improvement of the equity audit have been proposed: the introduction of internal standards that would clarify the details and procedures of the audit, internal reporting standards for operations with authorized capital; the introduction of an internal document "Act of withdrawn shares of equity," the creation of a special commission on the completion and delineation of ownership; introduction of an internal audit system.

The result of the study was the fulfillment of the tasks, namely, a description of the organization of accounting and audit of the company's own capital was made and the directions for improving the accounting and audit of the agricultural enterprise's own capital were listed.

Keywords: equity, capital, accounting, audit, authorized capital, capital in appraisal, reserve capital, additional capital, retained earnings (uncovered loss), audit opinion.

ЗМІСТ

	ВСТУП	7
РОЗДІЛ 1	ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	11
1.1	Нормативне регулювання обліку власного капіталу	11
1.2	Методика обліку власного капіталу	14
1.3	Організаційні положення обліку власного капіталу	17
РОЗДІЛ 2	ОБЛІК ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	21
2.1	Організаційно-економічна характеристика аграрного підприємства	21
2.2	Організація обліку власного капіталу на аграрному підприємстві	31
2.3	Вдосконалення організації облікового процесу власного капіталу	40
РОЗДІЛ 3	ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АУДИТУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	47
3.1	Організаційно-методичні засади аудиту власного капіталу на аграрному підприємстві	47
3.2	Практичні аспекти аудиту власного капіталу	57
3.3	Напрями вдосконалення аудиту власного капіталу	66
	ВИСНОВКИ	75
	СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	78
	ДОДАТКИ	83

ВСТУП

Актуальність розгляду обліку та аудиту власного капіталу в українській обліковій системі обумовлена розвитком організаційно-правових форм підприємств в результаті прийняття нормативних документів, наближених до умов функціонування ринкової економіки, при цьому власник вважається одним з провідних клієнтів інформації в ролі зацікавленої сторони. Тут складаються основні аспекти власного капіталу, за рахунок якого відбувається фінансування роботи компанії. У разі вдосконалення ринкової економіки особливу затребуваність має питання обліку і аудиту власного капіталу, наявність якого дозволяє працювати фірмам всіх форм власності.

Темою даної дипломної роботи є організаційно – методичні та практичні аспекти обліку і аудиту власного капіталу. Незважаючи на те, що вивчення питання власного капіталу як фінансової категорії використовується досить давно, питання організації та методології його обліку та аудиту залишаються дискусійними.

Питання організаційно - методичних і практичних аспектів обліку і аудиту власного капіталу було розглянуто у роботах багатьох вітчизняних та іноземних науковців, до яких необхідно віднести наступних: Бабич Л. М. [1], Карлова І. О. [1], Корольова О. І. [1]; Бержанір І. А. [2]; Грибовська Ю. М. [9]; Ковальов В. В. [14] та інших.

У поглядах науковців є відмінності щодо суті власного капіталу, його функцій і методу обліку, а інформації щодо порядку аудиту власного капіталу на сьогоднішній день майже немає. Підтвердженням неповноти досліджень даної тематики можна вважати поверховість викладу знаходження матеріалу, який у підручниках та посібниках з обліку та аудиту розподілений досить нерівномірно, адже більше половини тексту описує виключно теоретичну суть, а практична сутність в більшості випадків не описується. Ця односторонність обліку та аудиту виділяє причини для вагань у вирішенні їхньої теоретичної суті. Отже проблему розробки методології та конкретних алгоритмів обліку та аудиту

власного капіталу вважати завершеною не можна, тож можна говорити про особливу актуальність обраної теми дослідження на сьогоднішній день.

Кваліфікаційна робота виконана відповідно до напрямків науково-дослідних робіт Сумського національного аграрного університету з теми «Теоретичні, методологічні та практичні аспекти трансформації формування та аудиту обліково-звітної компоненти управління підприємств (установ, організацій) в транспарентних умовах інноваційної економіки» (номер державної реєстрації 0122U001378).

Мета даної магістерської роботи полягає у вивченні організаційно – методичних та практичних аспектів обліку і аудиту власного капіталу. Цільова спрямованість магістерської роботи зумовила постановку і вирішення наступних основних завдань:

- вивчення нормативного регулювання та організаційних положень обліку власного капіталу;
- дослідження чинної системи обліку власного капіталу на підприємстві та способи її удосконалення;
- розгляд інформації щодо організаційно-економічної характеристики підприємства;
- аналіз організації обліку власного капіталу на підприємстві, наявних рахунків з обліку власного капіталу та рахунків, які необхідно ввести в облік;
- розробити пропозиції щодо вдосконалення організації ефективної системи облікового процесу власного капіталу, які допоможуть розв’язати проблеми, пов’язані з капіталом;
- запропонувати рекомендації щодо автоматизування обліку власного капіталу;
- вивчення організаційно-методичних засад аудиту власного капіталу на підприємстві та дослідження практичних аспектів аудиту власного капіталу;
- дослідити актуальність створення комісії з приводу завершення та розмежування власності;
- розробка напрямів вдосконалення аудиту власного капіталу.

Об'єкт дослідження – власний капітал підприємства, а саме господарські операції, пов'язані із процесом утворення, управління та його використання.

Предмет дослідження – вивчення організаційно – методичних та практичних аспектів обліку і аудиту власного капіталу підприємства на основі вивчення теоретичних і практичних аспектів даного питання.

В ході написання даної роботи, було застосовано безліч методів дослідження, таких як: методи асоціацій і аналогій, логічного аналізу, деталізації порівняльного аналізу, системного вивчення господарських процесів, а також графічні і схематичні методи.

Наукове значення написання магістерської роботи полягає у доведенні до рівня практичних рекомендацій щодо використання організаційно – методичних та практичних аспектів обліку і аудиту власного капіталу.

Інформаційною базою написання магістерської роботи є Інтернет-публікації, статті з наукових журналів, нормативно-законодавчі акти України та ряд інших Інтернет – джерел.

Наукова новизна магістерської роботи полягає у:

- проведено коротку організаційно-економічну характеристику діяльності досліджуваного аграрного підприємства шляхом застосування останніх аналітичних методик обліку і аудиту власного капіталу;

- розглянуто порядок облікового відображення операцій з наявності та руху власного капіталу та особливості функціонування системи внутрішнього контролю в межах досліджуваного бізнес суб'єкта;

- запропоновано впровадити ефективну систему обліку власного капіталу за допомогою встановлення чіткого порядку формування, визначення та відстеження показників власного капіталу;

- встановлено, що підприємству ТОВ «Голландська аграрна компанія» необхідно використовувати рахунок 43 «Резервний капітал», задля ефективної взаємодії форс-мажорним ситуаціям;

- запропоновано впровадити механізми дооцінки власного капіталу та автоматизувати облік на підприємстві за допомогою впровадження автоматизованої інформаційної системи;

- рекомендовано створити комісію щодо завершення та розмежування власності, що допоможе краще розв’язувати проблеми з власним капіталом;

- обґрунтовано впровадження внутрішніх стандартів щодо уточнення деталей та аудиторських процедур, що підвищить якість проведеного аудиту.

Апробація результатів дослідження. Основні положення та результати наукового дослідження відносно обліку та аудиту власного капіталу були оприлюднені на таких науково-практичних конференціях: «Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах євроінтеграції: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції», «Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: сучасні виклики: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції», «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції» та «Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції».

Публікації. За результатами дослідження опубліковано 4 тези доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Робота містить 11 таблиць, 23 рисунки, список використаних джерел із 42 найменувань на 5 сторінках.

РОЗДІЛ 1

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Нормативне регулювання обліку власного капіталу

Серед усіх об'єктів бухгалтерського обліку особливий простір займає власний капітал [12], який формується на початку роботи фірми (підприємства, організації) , а також нарощується у напрямі всього періоду господарської діяльності. Ростити розмір власного капіталу вважається важливим завданням підприємницької роботи – незалежної, чинної, періодичної, господарської роботи з досягнення фінансового та соціального результату і одержання прибутку. Облік власного капіталу компанії з правового контролю (фірми, організації) здійснюється завдяки дотриманню нормативно-правових актів, які мають універсальний або спеціальний характер.

На території України, за період останніх років було сформовано і затверджено розширену законодавчу основу щодо регламентації бухгалтерської облікової системи, у тому числі з обліку власного капіталу. Завдяки неухильному дотриманню нормативно – правових рекомендацій та стандартів, всі облікові працівники (без винятку) мають змогу вичерпно та вірно показувати в обліку операції щодо утворення та застосування власного капіталу підприємства за окремими його елементами [2].

На законодавчому рівні визначення «власний капітал» зафіксовано у НП(С)БО №1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» [18]. Виходячи з даного міжнародного стандарту зауважено, що «власний капітал підприємства» - це частка пасивів підприємства, які залишаються за вирахуванням довгострокових та короткострокових зобов'язань. Відповідно з даним визначенням, можна дізнатись компоненти з яких сформовано власний капітал, але не можна дізнатись

інформацію щодо напрямку використання компонентів в ході операційного циклу підприємства [8].

Згідно Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку [6] відомо, що в міжнародній практиці не використовується визначення «власний капітал», замість нього використовується твердження «чисті активи».

Вивчаючи основні положення Державного класифікатора України [5], зауважено, що наразі нараховується 4 різновиди товариств неакціонерної форми власності [28]:

- товариство з обмеженою відповідальністю;
- товариство з додатковою відповідальністю;
- повне товариство;
- командитне товариство.

Зважаючи на форму власності товариства, формуються окремі види власного капіталу. Насамперед це стосується обрання форми ведення облікового процесу, в розрізі формування та використання статутного капіталу [3].

Всі норми та стандарти правильного формування власного капіталу підприємства, закріплені в наступних законодавчих нормативах: (рисунок 1.1)

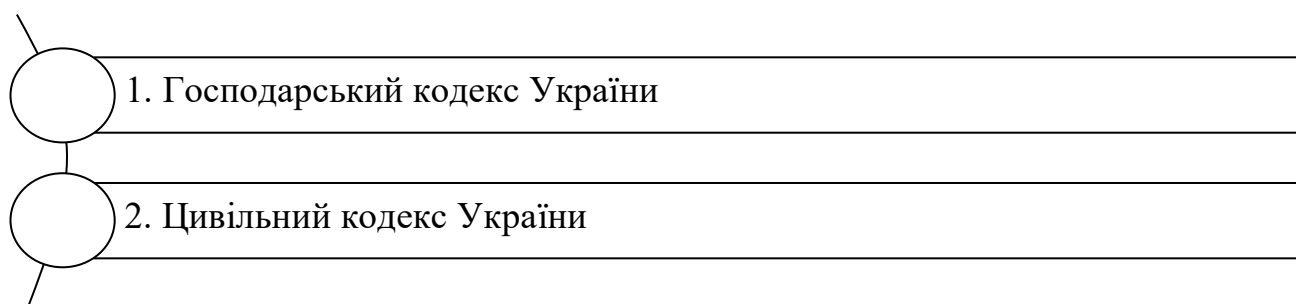

Рисунок 1.1 - Законодавче регулювання утворення статутного капіталу

Джерело: сформовано на основі [4, 23]

Досліджуючи вище окреслені законодавчі акти, можна підкреслити, що спочатку всі підприємства керувались законом «Про господарські товариства» № 1576-ХІІ від 19.09.1991 р., згідно з якого регулювались усі господарські товариства, до прийняття Закону України «Про товариства з обмеженою та

додатковою відповідальністю» в Україні. Проте із запровадженням нових реформ, даний законодавчий документ зазнав певних змін, які окреслено на рисунку 1.2.

Закон України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 №2275	
	1. під час створення нового товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю у його учасників виникає обов'язок сформувати статутний капітал протягом одного року, з моменту державної реєстрації, за винятком, коли у статуті може бути передбачено інше положення
	2. Закон № 2275 вдосконалив порядок прийняття виконавчим органом товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю рішення щодо встановлення додаткового строку для внесення учасником частки у статутний капітал товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю
	3. Законом № 2275 детально врегульовано порядок збільшення та зменшення статутного капіталу, на відміну від Закону № 1576. Адже, закріплено, що збільшення статутного капіталу відбувається шляхом внесення додаткових вкладів та без додаткових вкладів за рахунок прибутку товариства, який не було розподілено
	4. після прийняття рішення щодо зменшення статутного капіталу товариства з обмеженою відповідальністю або товариства з додатковою відповідальністю, виконавчий орган зобов'язаний повідомити кожного кредитора (вимоги якого до товариства не забезпечені заставою, гарантією чи порукою) про таке рішення у письмовому вигляді протягом десяти днів
	5. на відміну від Закону № 1576 в Законі № 2275 передбачено право товариства набувати частки у власному статутному капіталі не зменшуючи розмір такої частки з урахування, що на день такого придбання товариством сформовано резервний капітал у розмірі ціни придбання викупленої частки, який заборонено використовувати для здійснення виплат на користь учасників товариства

Рисунок 1.2 - Основні положення Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю» від 06.02.2018 №2275

Джерело: сформовано на основі [32]

Тож, дослідивши основні законодавчі зміни, які були сформовані в Законі №2275, треба підкреслити, що одним із основних етапів розвитку законодавства України вважається новий порядок створення статутного капіталу товариств.

Правові відносини, які можуть з'являтися під час застосування власного капіталу, регулюються також Цивільним та Господарським кодексами України [4,23]. Також треба зазначити, що ведення бухгалтерського обліку власного капіталу підприємства відбувається відповідно з чинними законодавчими нормативами, які встановлені Законом України «Про бухгалтерський облік і фінансову діяльність в Україні» [16]. Податковий кодекс України визначає правильність відображення податкового обліку операцій суміжних із рухом власного капіталу підприємства.

Окрім вищезазначених законодавчих актів, облік власного капіталу здійснюється згідно нормативного регулювання також завдяки:

- Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджений наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291 [19], в якому є перелік рахунків на яких обліковується інформація, що стосується руху (застосування) власного капіталу підприємства;

- НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» який визначає порядок утворення інформації у «Звіті про власний капітал» [18].

Отже, слід відмітити, що облік власного капіталу з нормативного регулювання в Україні відбувається на 2 рівнях:

- державному (макрорівні);
- рівні суб'єктів господарювання (мікрорівні).

1.2 Методика обліку власного капіталу

Початок утворення облікової інформації з приводу руху власного капіталу, розпочинається від моменту офіційної реєстрації підприємства в Єдиному державному реєстрі та завершується від моменту його офіційної ліквідації. Кожен внесок, який надходить від власників підприємства занотовується в засновницькому описі майна, який обов'язково додається до установчих документів [7].

Організація обліку підприємства розпочинається із окреслення рахунків, на яких обліковується вся інформація з приводу руху власного капіталу. Відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку, для обліку власного капіталу товариство використовує рахунки 4 класу «Власний капітал та забезпечення зобов'язань» (рисунок 1.3).

40 Зареєстрований (пайовий) капітал	41 Капітал у дооцінках	42 Додатковий капітал	43 Резервний капітал
44 Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	45 Вилучений капітал	46 Неоплачений капітал	
47 Забезпечення майбутніх витрат і платежів	48 Цільове фінансування і цільові надходження	49 Страхові резерви	

Рисунок 1.3 - Рахунки 4 класу «Власний капітал та забезпечення зобов'язань»

Джерело: сформовано на основі [6]

Аналізуючи вищенаведені рахунки треба відмітити, що всі вони пасивні, балансові. За кредитом рахунків відображається збільшення капіталу товариства, а за дебетом його списання (використання). Аналітичний облік ведеться кожним підприємством самостійно використовуючи для цього спеціально розроблені субрахунки. Здебільшого аналітичні субрахунки відкриваються підприємством для розрізнення капіталу за видами та призначенням.

Всю облікову інформацію, відносно руху власного капіталу підприємства, завжди відображають в первинних документах [29]. Форми первинної документації, в тому числі й з обліку власного капіталу затверджені Міністерством фінансів України. Так відповідно до чинного законодавства, до основних первинних документів з обліку капіталу, відносять такі (рисунок 1.4). правил, закріплених на законодавчому рівні. До ряду таких правил належать [22]:

1. фіксування дати формування первинного документа;
2. запис всіх реквізитів первинного документа;

3. затвердження документа підписами уповноважених осіб, таких як головний бухгалтер та директор.

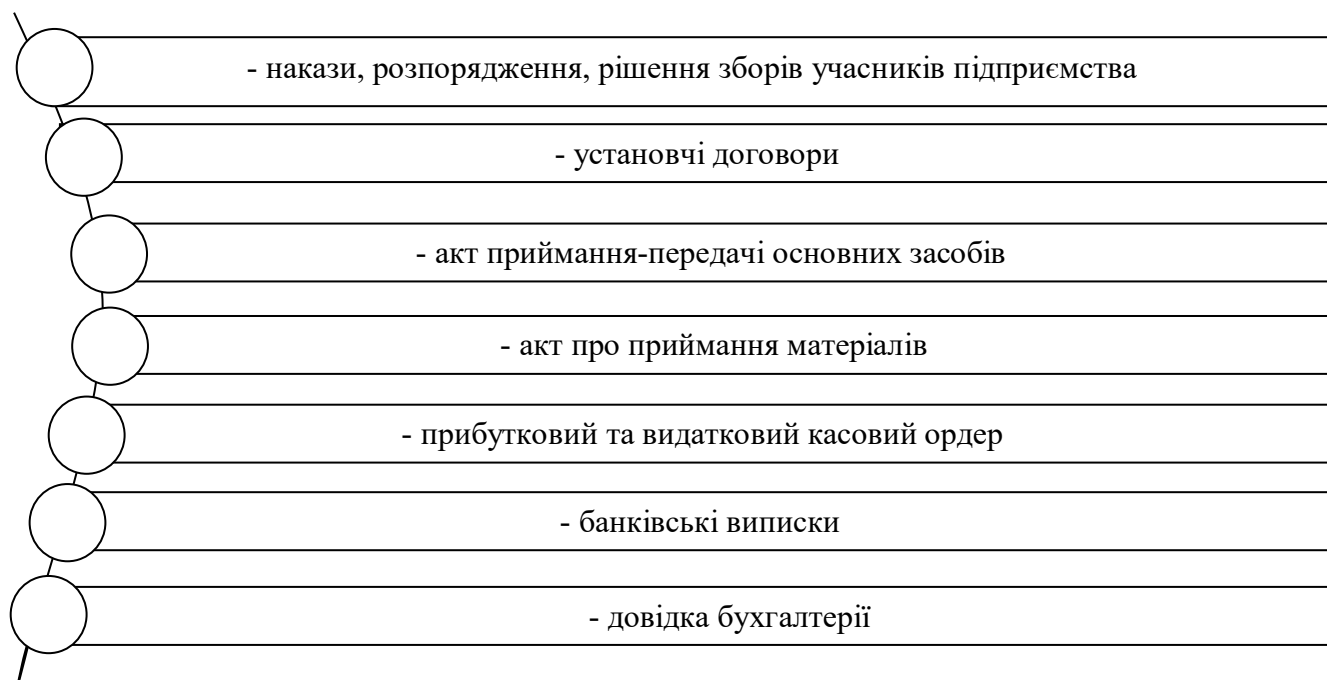

Рисунок 1.4 - Первинна документація з обліку власного капіталу підприємства

Джерело: сформовано автором

Після того як первинний документ сформовано, він потрапляє до загального документообігу підприємства, яке має наступний вигляд (рисунок 1.5).

Виходячи з вищенаведеного документообігу, слід зазначити, що фіксована інформація з первинної документації обов'язково повинна відображатись у фінансовій звітності підприємства та його облікових регістрах. Обліковим регістром, в якому групується інформація з приводу обліку власного капіталу підприємства, вважається Журнал – ордер 7.

Уся інформація з первинних документів узагальнюється та позначається у зведених регістрах обліку. Аналітичний облік власного капіталу здійснюється за видами капіталу [30].

Записи до цього журналу – ордеру 7 виконуються виходячи з відомостей аналітичного обліку.

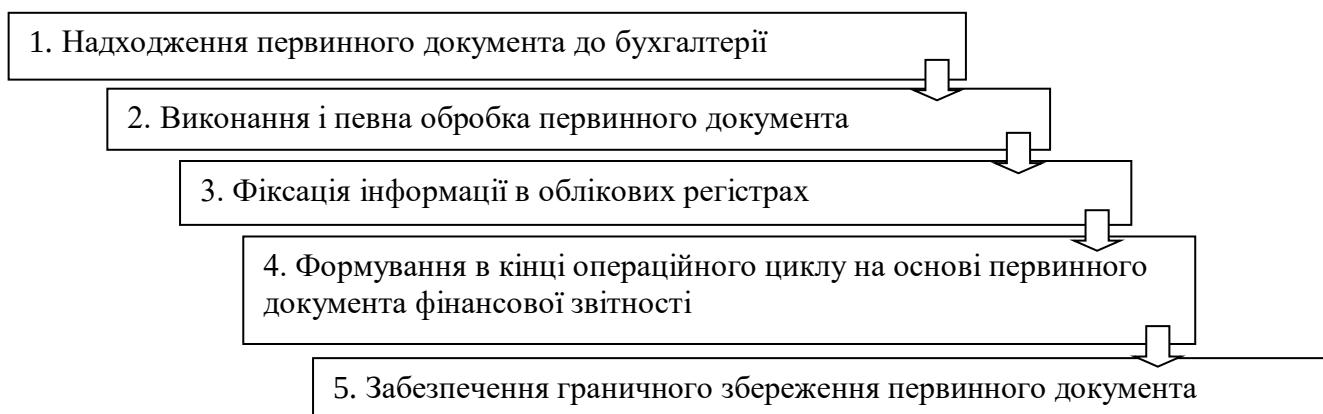

Рисунок 1.5 - Етапи формування первинної документації на підприємстві

Джерело: власна розробка автора

В умовах автоматичної обробки інформація по кожному з рахунків, а також субрахунків, закріплюється в електронних регістрах та аналітичних таблицях [23].

Всю інформацію з приводу руху власного капіталу підприємства показують також у Балансі («Звіт про фінансовий результат»), 1 розділ пасиву та Звіті про власний капітал.

Організація узагальненого обліку настає з визначення складу контрольних визначень, які мають відображатися в належних носіях, де відображається облікова інформація. Такі визначення вважаються системою характеристик, що застосовуються для викладу станів та змін власного капіталу, іншими словами збільшення (зменшення) обсягу. Правильно сформований первинний облік забезпечить відображення правдивої інформації у фінансовій звітності.

Утворення інформації відповідно до «Звіту про власний капітал» вимагає більше витрат часу з організації статей. Процес підготовки Звіту про власний капітал керується «Інструкціями щодо наповнення фінансової звітності». Утворення «Звіту про власний капітал» гарантує, що всі користувачі фінансової звітності зможуть одержати правдиву та неупереджену інформацію щодо змін, які мали вплив на власний капітал під час виконання операційного циклу.

1.3 Організаційні положення обліку власного капіталу

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві, в установі та організації – це загальна система методів, способів та заходів, які гарантують їх належну діяльність та розвиток з приводу цілей і місії. Ключова мета формування обліку власного капіталу має на меті підтримку порядку фінансового менеджменту, який відповідає за регулювання збереження та забезпечення дієвого обліку власного капіталу товариства. До джерел створення власного капіталу відноситься капітал, який було внесено засновниками без визначення терміну його повернення, та капітал, набутий підприємством у результаті діяльності, що залишається на балансі підприємства [26].

Наразі затверджено чіткий порядок утворення власного капіталу підприємства зважаючи на організаційно – правову форму його правління. До прикладу, у процесі створення статутного капіталу акціонерних товариств, до його складу залучають суми акцій акціонерів, які рівні за номінальною вартістю, але їх розмір не перевищує суму 1250 мінімальних заробітних плат [30]. З приводу статутного капіталу товариств з обмеженою та додатковою відповідальністю, то вони формуються завдяки внеску кожного учасника, а обсяг статутного капіталу у цьому випадку визначено окремо кожним з учасників. Щодо формування статутних капіталів інших підприємств, то вони складаються із чітко встановлених сум, які прописуються в установчому договорі.

До складу об'єктів організації обліку власного капіталу входять такі етапи:

- первинний;
- поточний;
- узагальнюючий.

Слід зазначити, що кожен із вищенаведених етапів має у складі наступні об'єкти: номенклатура; носії номенклатури; рух номенклатури; забезпечення номенклатури.

На первинному етапі організації бухгалтерського обліку власного капіталу здійснюється вивчення заповнених облікових номенклатур. Під час даного етапу

відбувається фіксування інформації щодо внесків, набуття прав, і т.п., або ж відображаються операції із вибуттям власників і покриття збитків попереднього операційного циклу [31]. Для того, щоб зафіксувати операції, які мають зв'язок із переміщенням активів підприємства які належать до складу власного капіталу, використовуються спеціальні форми первинної документації, які затверджені Міністерством статистики України відповідно до кожного різновиду активів.

В Положенні про документальне забезпечення запису у бухгалтерському обліку описуються загальні вимоги, згідно з якими з обліку власного капіталу формується первинна документація підприємства. Для того, щоб відобразити господарську операцію з переміщення власного капіталу, бухгалтери формують первинний документ, який обирають за встановленим бланком, або ж формують його самостійно, заповнюючи при цьому усі реквізити, затверджені на законодавчому рівні.

В чинному законодавстві визначено - усі первинні документи щодо обліку власного капіталу повинні мати такі обов'язкові реквізити (рисунки 1.6).

Після того як усі первинні документи сформовані, вся зазначена інформація в них, а саме вартісне вираження операцій відображається в облікових регістрах для задоволення основної цілі – отримання необхідної результатної інформації. Тож під організацією поточного обліку розуміється вивчення переліку облікової номенклатури, який потрібно відображати в системі облікових реєстрів, а також в інших розрахункових формах. Порядок формування облікової номенклатури досить трудомісткий і вважається складнішим у порівнянні з первинним. Основа організації поточного обліку складається з синтетичного та аналітичного обліку власного капіталу.

Основні носії поточного обліку:

- реєстри аналітичного обліку за об'єктами та за синтетичними рахунками;
- реєстри аналітичного обліку за субрахунками та їх ознаками;
- реєстри аналітичного обліку за рівнями узагальнення.

Після того, як всі облікові реєстри сформовані, розпочинається узагальнюючий етап, який передбачає створення фінансової звітності товариства. Даний етап зазвичай розпочинається в кінці кожного операційного циклу підприємства.

1. Назва підприємства, установи від імені якої складено документ	2. Назва документа (форми)	3. Код форми документа	4. Дата й місце складання
5. Зміст господарської операції та її вимірники (в натуральному і вартісному виразах)	6. Посади матеріально-відповідальних осіб, які формують первинний документ	7. Підписи осіб, відповідальних за дозвіл та здійснення господарської операції, а також складання первинного	

Рисунок 1.6 - Обов'язкові реквізити первинних документів

Джерело: сформовано на основі [20]

Організація узагальнюючого обліку напряму має залежність від якості та чіткості попередньо сформованих облікових реєстрів, на основі яких формується кожна форма фінансової звітності. Основним носієм для створення Звіту про власний капітал є обліковий реєстр – Журнал ордер 7. Окрім даного реєстру, до інших носіїв узагальнюючого обліку відносяться [13]:

- накопичувальні відомості;
- таблиці із сформованими підсумковими даними.

Зрештою, слід відзначити, що організаційно – методичні аспекти обліку власного капіталу підприємства визначають порядок оформлення первинної документації, контитування господарських проведення і як результат утворення фінансової звітності. Тож далі доцільно розглянути практичні аспекти даного питання.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІК ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Організаційно-економічна характеристика аграрного підприємства

Відповідно до зазначених нижче документами ТОВ «Голландська аграрна компанія» за формою власності є товариством з обмеженою відповідальністю, засноване в 2007 році, директор – Кириндась Олександр Борисович.

Вважається юридичною особою, статутний капітал становить 675000 грн. Керується у своїй роботі Конституцією України, Господарським кодексом та Цивільним кодексом України.

Місцезнаходження підприємства: Сумська обл., Глухівський р-н, село Береза, вул. Центральна, буд. 105.

Метою роботи підприємства вважається одержання прибутку.

Предметом роботи підприємства полягає у сільськогосподарській діяльності.

До виду діяльності даного підприємства відносять наступні:

Основний:

01.11 Вирощування зернових культур (крім рису), бобових культур і насіння олійних культур

Інші:

01.41 Розведення великої рогатої худоби молочних порід

01.46 Розведення свиней

01.61 Допоміжна діяльність у рослинництві

10.11 Виробництво м'яса

46.21 Оптова торгівля зерном, необробленим тютюном, насінням і кормами для тварин.

Далі ми дослідили організаційну структуру ТОВ «Голландська аграрна компанія» (рисунок 2.1).

Наступним етапом дослідження стало вивчення основних економічних показників ТОВ «Голландська аграрна компанія».

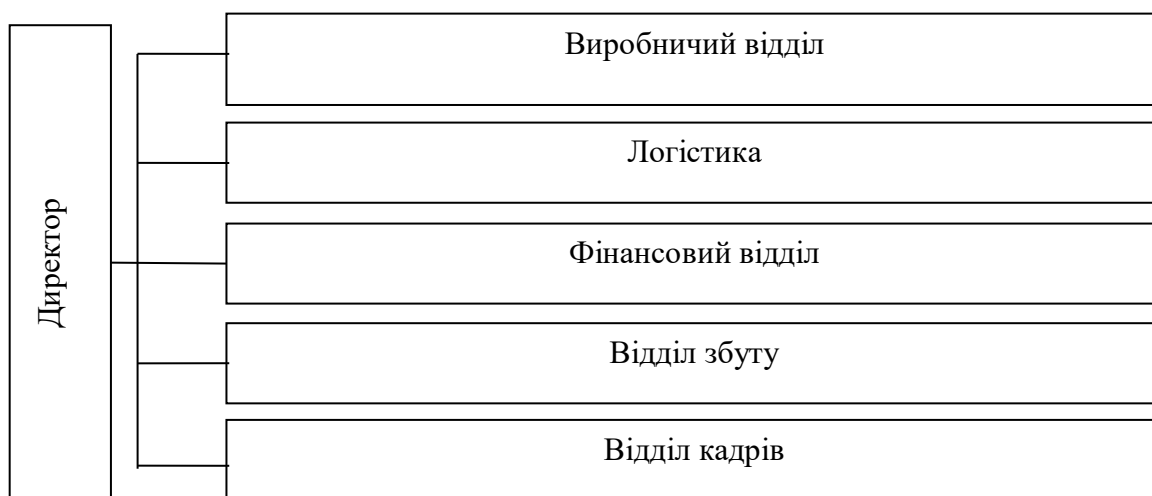

Рисунок 2.1 - Організаційна структура ТОВ «Голландська аграрна компанія»
Джерело: власна розробка автора

Аналізуючи вищенаведену організаційну структуру, потрібно зауважити, що окреслені підрозділи виконують наступний ряд завдань:

1. Управління (директор) - це вищий орган прийняття рішень на підприємстві, яке може складатися з власників, директорів чи керівників основних підрозділів. Воно відповідає за стратегічне планування, прийняття ключових рішень та встановлення загальних напрямків розвитку підприємства.

2. Виробничий відділ - це підрозділ, який займається виробництвом сільськогосподарської продукції. Він може включати підрозділи, такі як:

- Відділ рослинництва, який відповідає за вирощування рослинних культур, управління полями, садами та іншими сільськогосподарськими угіддями.
- Відділ тваринництва, який відповідає за годівлю та розведення тварин.

3. Логістика - це підрозділ, який забезпечує логістичну підтримку сільськогосподарської діяльності, включаючи забезпечення транспорту для доставки сировини та готової продукції, складське управління тощо.

4. Відділ збуту - займається збутом сільськогосподарської продукції, укладанням контрактів з покупцями, організацією поставок тощо.

5. Фінансовий відділ - відповідає за фінансове управління підприємством, включаючи бюджетування, облік, звітність, фінансовий аналіз та планування.

6. Відділ кадрів - відповідає за питання управління персоналом, включаючи найм, підбір, підготовку, мотивацію та утримання співробітників.

Слід також зауважити, що на підприємстві ТОВ «Голландська аграрна компанія» використовується лінійна структура управління. Лінійна структура управління - це тип організаційної структури, де існує пряма лінія комунікації між керівниками та підлеглими. Це означає, що кожен співробітник звітує лише одному безпосередньому керівникові, і вся комунікація відбувається уздовж цієї лінії.

Основні особливості лінійної структури управління:

1. Ієрархічність: Організація поділяється на рівні, починаючи від вищого керівництва і закінчуючи працівниками на нижчих рівнях.

2. Чітка структура влади: Влада та відповідальність розподіляються ієрархічно.

3. Простота: Лінійна структура є простою та легко зрозумілою.

4. Одноособовість прийняття рішень: Рішення зазвичай приймаються керівниками і передаються нижче по лінії.

5. Єдиний керівник: Є один головний керівник (наприклад, директор чи генеральний директор), який здійснює нагляд та контроль за всіма підрозділами.

Наступним етапом стало дослідження основних фінансово – економічних показників (додаток А) діяльності ТОВ «Голландська аграрна компанія» (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1 - Аналіз основних фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Голландська аграрна компанія» за 2020-2022 роки

Показник	2020 Рік	2021 Рік	2022 Рік	Відхилення			
				2021/ 2020 +; -	2021/ 201%	2022/ 2021 +; -	2022/ 2021 %
1	2	3	4	5	6	7	8
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт,	297219	376064	182444	78845	26,53	-193620	-51,48

Продовження таблиці 2.1

1	2	3	4	5	6	7	8
послуг), тис. грн.							
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), тис. грн.	159129	158308	143104	-821	-0,52	-15204	-9,60
Середньорічна вартість основних засобів, тис. грн.	49389	47857	51490	-1532	-3,10	3633	7,59
Фондовіддача	6,02	7,9	3,5	1,88	31,23	-4,4	-55,69
Середньорічні залишки оборотних засобів, тис. грн.	286048	400234	591181	114186	39,92	190947	47,71
Коефіцієнт обороту, об.	1,04	0,9	0,3	-0,14	-13,46	-0,6	-96,67
Тривалість одного обороту, днів	346,2	400	1200	53,8	15,5	800	200
Валовий прибуток, тис. грн.	138090	217757	39340	79667	57,69	-178417	-81,93
Чистий прибуток, тис. грн.	111637	175940	11295	64303	57,60	-	-93,58
						164645	
Рентабельність реалізованої продукції, %	37,6	46,8	6,2	9,2	24,47	-40,6	-
							86,75
Рентабельність підприємства, %	70,2	111,1	7,9	40,9	58,26	-103,2	-
							92,89

Джерело: сформовано на основі «Звіту про фінансовий стан» та «Звіту про фінансові результати»

Аналіз фінансово-економічних показників діяльності ТОВ «Голландська аграрна компанія» за період 2019-2022 років показує наступне:

Чистий дохід від реалізації продукції показав значний ріст на початку аналізованого періоду, збільшившись на 26,5% у 2020 році у порівнянні з попереднім роком. Це свідчить про успішну реалізацію продукції та позитивний тренд в бізнесі. Проте, в 2021 році відбулася різка зміна, і чистий дохід спадав на 51,5% порівняно з 2020 роком. Це може бути пов'язано з економічними або виробничими труднощами, що вплинули на ринок. Собівартість реалізованої продукції майже залишилася незмінною впродовж аналізованого періоду, що свідчить про стабільність у виробництві. Однак, потрібно звернути увагу на незначний спад у 2021 році. Це пов'язано з оптимізацією виробничих процесів чи зменшенням сировинних витрат. Середньорічна вартість основних засобів зазнала незначного збільшення в 2022 році, що може свідчити про інвестування у розвиток виробництва та оновлення обладнання.

Фондовіддача відображає результативність використання основних засобів. Зростання у 2020 році свідчить про покращення цього показника, але різке

зниження в 2021 та 2022 роках вказує на проблеми у виробничому процесі та недоцільне використання ресурсів. Середньорічні залишки оборотних засобів збільшувалися протягом аналізованого періоду, що свідчить про позитивні тенденції в управлінні оборотними коштами. Рентабельність реалізованої продукції показує прибутковість підприємства. Початкове зростання у 2020 році було позитивним сигналом, але різкий спад в 2021 та 2022 роках вказує на складнощі в господарській діяльності та потребу у впровадженні заходів для покращення фінансового стану підприємства.

На підставі цих показників можна зробити висновок, що підприємство ТОВ «Голландська аграрна компанія» зазнало серйозних проблем у 2021-2022 роках. Чистий дохід, рентабельність та фонд оплати праці суттєво знизилися, що може свідчити про негативні зміни в економічній діяльності підприємства. Окрім того, зниження фондівіддачі та тривалості одного обороту також можуть бути ознаками проблем у управлінні оборотними активами.

Потім в ході дослідження було досліджено систему економічних показників фінансового стану ТОВ «Голландська аграрна компанія» (таблиця 2.2).

Таблиця 2.2 - Показники фінансового стану ТОВ «Голландська аграрна компанія»

Показники	2020 р.	2021р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р., у %
1	2	3	4	5
1. Загальна вартість майна, тис. грн.	335535	448188	642767	91,56
2. Вартість необоротних активів, тис. грн.	49487	47954	51586	4,24
3. Вартість оборотних активів, тис. грн.	286048	400234	591181	106,67
4. Дебіторська заборгованість, тис. грн.	171788	226133	410241	138,80
5. Власний капітал, тис. грн.	320864	433043	608958	89,79
6. Залучений капітал, тис. грн.	14671	15145	33809	130,45
7. Середньооблікова чисельність працівників, чол.	80	80	72	-8
8. Фондоозброєність, тис. грн./чол.	4115,8	3988,1	4290,8	4,25
9. Вартість основних засобів:				
– Первісна	103363	110044	123759	19,73
– залишкова	49389	47857	51490	4,25
10. Коефіцієнт зносу основних засобів	0,5	0,6	0,6	20

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4	5
11. Матеріаломісткість господарської діяльності	1,1	1,2	3,2	190,90
12. Трудомісткість господарської діяльності (за ЗП)	0,04	0,1	0,1	150
13. Фондомісткість господарської діяльності	0,2	0,1	0,3	50
14. Матеріаловіддача	1,04	0,9	0,3	-71,15
16. Коефіцієнт співвідношення: – необоротних і оборотних активів – оборотних і необоротних активів	0,1 6,8	0,1 9,3	0,1 11,5	- 69,12

Джерело: сформовано на основі «Звіту про фінансовий стан» та «Звіту про фінансові результати»

Аналіз показників фінансового стану ТОВ «Голландська аграрна компанія» за період 2020-2022 років дає наступні результати:

Загальна вартість майна зростала протягом трьох років, з 335,535 тис. грн у 2020 році до 642,767 тис. грн у 2022 році (+91,6%). Це свідчить про зростання активів підприємства. Вартість необоротних активів показує незначне зниження в 2022 році порівняно з 2021 роком, що свідчить про зменшення обсягу даних активів. Вартість оборотних активів збільшилася з 335,535 тис. грн у 2020 році до 591,181 тис. грн у 2022 році (+76,2%). Це може свідчити про збільшення запасів та оборотних активів підприємства.

Зростання дебіторської заборгованості протягом трьох років вказує на збільшення кредитних ризиків та зростання заборгованості покупців. Це може стати негативним сигналом і вимагати уваги до управління кредитними операціями та взаєморозрахунками з клієнтами. Зростання власного капіталу у попередні роки було позитивним явищем, що свідчило про стійкий фінансовий стан підприємства. Проте, невелике зниження в 2022 році вимагає уваги та аналізу причин, адже це пов'язано з інвестиціями чи іншими фінансовими операціями. Зростання залученого капіталу свідчить про підвищення фінансової стійкості підприємства та його можливість залучати ресурси для подальшого розвитку.

Зменшення середньооблікової чисельності працівників не є гарним показником, оскільки у 2022 р. також погіршилась і діяльність підприємства. Стабільність фондоозброєності свідчить про збереження стану основних засобів та їх використання виробництвом без суттєвих втрат та неефективності. Зростання вартості основних засобів є позитивним сигналом і свідчить про інвестиційну активність підприємства. Збільшення коефіцієнта зносу основних засобів вказує на їхнє використання та експлуатацію, що є позитивним аспектом в управлінні майновим комплексом.

Майже втричі зростання матеріаломісткості господарської діяльності в 2022 році порівняно з 2021 роком свідчить про збільшення витрат на виробництво, що потребує уваги до оптимізації та контролю витрат. Збільшення трудомісткості господарської діяльності в 2022 році пов'язане з різними факторами, включаючи збільшення обсягів виробництва та впровадження нових технологій. Зростання фондомісткості господарської діяльності свідчить про ефективне використання виробничих ресурсів та їхню оптимізацію. Зменшення матеріаловіддачі в 2022 році свідчить про більш ефективне використання матеріальних ресурсів та контроль над витратами.

Стабільність коефіцієнта співвідношення необоротних і оборотних активів свідчить про збалансованість структури активів та їхнє оптимальне використання. Зростання коефіцієнта співвідношення оборотних і необоротних активів показує збільшення вкладу оборотних активів в загальну структуру активів, що стверджує про підвищену ліквідність та готовність до вирішення поточних фінансових завдань.

Загальний висновок з аналізу показників фінансового стану підприємства ТОВ «Голландська аграрна компанія» вказує на зміни у різних аспектах його діяльності. Деякі показники показують покращення, наприклад, зростання загальної вартості майна та оборотних активів, але інші показники, такі як рентабельність та матеріаловіддача, показують погіршення. Загалом, це свідчить про складну економічну ситуацію, яку стикається підприємство і може потребувати додаткового аналізу та заходів для поліпшення фінансового стану.

В ході проведення аналізу фінансової результативності реалізованих послуг даного підприємства, було проаналізовано показників фінансової стійкості, які виглядають наступним чином (таблиця 2.3).

Таблиця 2.3 - Показники фінансової стійкості ТОВ «Голландська аграрна компанія»

Показники	Нормати вне значення	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022р. до 2020 р., (+;-)
1. Коефіцієнт автономії	>0,5	0,97	0,95	0,95	-0,02
2. Коефіцієнт фінансової залежності	<0,5	1,05	1,03	0,9	-0,15
3. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	>0,5	0,89	0,92	0,92	0,03
4. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу	<0,5	0,04	0,03	0,05	0,01
5. Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу	<0,1	0,05	0,03	0,06	0,01

Джерело: сформовано на основі «Звіту про фінансовий стан» та «Звіту про фінансові результати»

Аналіз показників фінансової стійкості ТОВ «Голландська аграрна компанія» за період 2020-2022 років дає наступні результати:

Коефіцієнт автономії: За всіма роками розрахунковий показник перевищує нормативне значення 0,5, що свідчить про достатню фінансову стійкість підприємства. Коефіцієнт фінансової залежності: У 2022 році показник зменшився до 0,9, що є нижче від нормативного значення 0,5. Це означає зниження фінансової залежності підприємства, що може свідчити про покращення його фінансової стійкості. Коефіцієнт маневреності власного капіталу: у 2022 році він збільшився на 0,03, загалом показник відповідає нормативному значенню 0,5. Це свідчить про збереження стабільності власного капіталу підприємства. Коефіцієнт концентрації залученого капіталу: У 2022 році показник зріс до 0,05, що дорівнює нормативному значенню 0,5. Це може свідчити про збільшення концентрації залученого капіталу підприємства. Коефіцієнт співвідношення залученого і власного капіталу: За всіма роками показник менше нормативного значення 0,1. У 2022 році показник становить 0,06. Це може свідчити про те, що

підприємство використовує більшу частку залученого капіталу порівняно з власним капіталом.

Загальний висновок з аналізу показників фінансової стійкості підприємства ТОВ «Голландська аграрна компанія» свідчить про певне покращення фінансової стійкості у 2022 році, особливо відносно коефіцієнта фінансової залежності.

В ході даного дослідження, було проаналізовано динаміку обсягу власного капіталу підприємства та його структуру, які виглядають наступним чином (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4 - Структура власного капіталу ТОВ «Голландська аграрна компанія»

Показники	2020 р.		2021 р.		2022 р.		2022 р. до 2020 р. (+,-)
	Тис. грн	%	Тис. грн	%	Тис. грн	%	
Зареєстрований капітал	48075	14,98	48075	11,1	48075	7,89	-
Додатковий капітал	287	0,09	259	0,06	234	0,04	-53
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	272502	85	384709	88,83	560649	92,07	288147
Всього	320864	100	433043	100	608958	100	288094

Джерело: сформовано на основі «Звіту про власний капітал»

За три роки спостереження за динамікою обсягу власного капіталу ТОВ «Голландська аграрна компанія», можна відзначити наступні тенденції:

Зареєстрований капітал залишився сталим упродовж усього аналізованого періоду, що свідчить про стабільність основного капіталу компанії та відсутність додаткового внесення коштів за цією статтею. Додатковий капітал зменшувався упродовж аналізованого періоду, спадаючи на 53 одиниці порівняно з 2020 роком. Це пов'язано з рішеннями щодо реінвестування прибутків компанії. Нерозподілений прибуток значно зростав протягом аналізованого періоду, збільшившись на 288147 одиниць у порівнянні з 2020 роком. Це свідчить про успішну фінансову діяльність компанії та її здатність генерувати прибуток.

Загалом, можна сказати, що ТОВ «Голландська аграрна компанія» має

стабільний основний капітал та позитивну тенденцію у зростанні нерозподіленого прибутку, що свідчить про результативну фінансову стратегію підприємства. У той же час, зменшення додаткового капіталу може бути обумовлене різними факторами, які потребують уваги та аналізу компанією для подальшого успішного розвитку.

Як підсумок аналізу фінансової результативності ТОВ «Голландська аграрна компанія» було досліджено показники ефективності господарської діяльності (таблиця 2.5).

Таблиця 2.5 - Показники ефективності господарської діяльності ТОВ «Голландська аграрна компанія»

Показники	2020 р.	2021 р.	2022 р.	2022 р. до 2020 р. (+,-)
1. Рентабельність виробничих витрат, %	38,5	76,8	5,4	-33,1
2. Рентабельність підприємства, %	70,2	111,1	7,9	-62,3
3. Чиста рентабельність виручки від реалізації продукції, %	37,6	46,8	6,2	-31,4
4. Рентабельність активів, %	0,3	0,4	0,02	-0,28

Джерело: сформовано на основі «Звіту про фінансовий стан» та «Звіту про фінансові результати»

Аналіз показників ефективності господарської діяльності ТОВ «Голландська аграрна компанія» за період 2020-2022 років вказує на наступні результати:

Рентабельність виробничих витрат: У 2022 році показник склав 5,4%, що значно нижче від попереднього року та 2020 року. Зниження на 33,1% може вказувати про недосягнення планових результатів та неефективне управління виробничими витратами. Рентабельність підприємства: У 2022 році показник знизився до 7,9%, що є значно нижчим в порівнянні з попередніми роками. Зниження на 62,3% свідчить про загальну недоцільність та неефективність діяльності підприємства. Чиста рентабельність виручки від реалізації продукції: У 2022 році показник склав 6,2%, що також є значно нижчим порівняно з попередніми роками. Зниження на 31,4% вказує на скорочення прибутковості від

реалізації продукції. Рентабельність активів: У 2022 році показник склав 0,02%, що є дуже низьким значенням. Зниження на 0,28 відсоткових пунктів свідчить про неефективне використання активів підприємства.

Загальний висновок з аналізу показників ефективності господарської діяльності ТОВ «Голландська аграрна компанія» свідчить про серйозні проблеми в ефективності та рентабельності. Підприємство потребує ретельного вивчення та впровадження заходів для покращення управління витратами, реалізації продукції та ефективного використання активів з метою поліпшення фінансового стану та досягнення стійкого росту.

2.2 Організація обліку власного капіталу на аграрному підприємстві

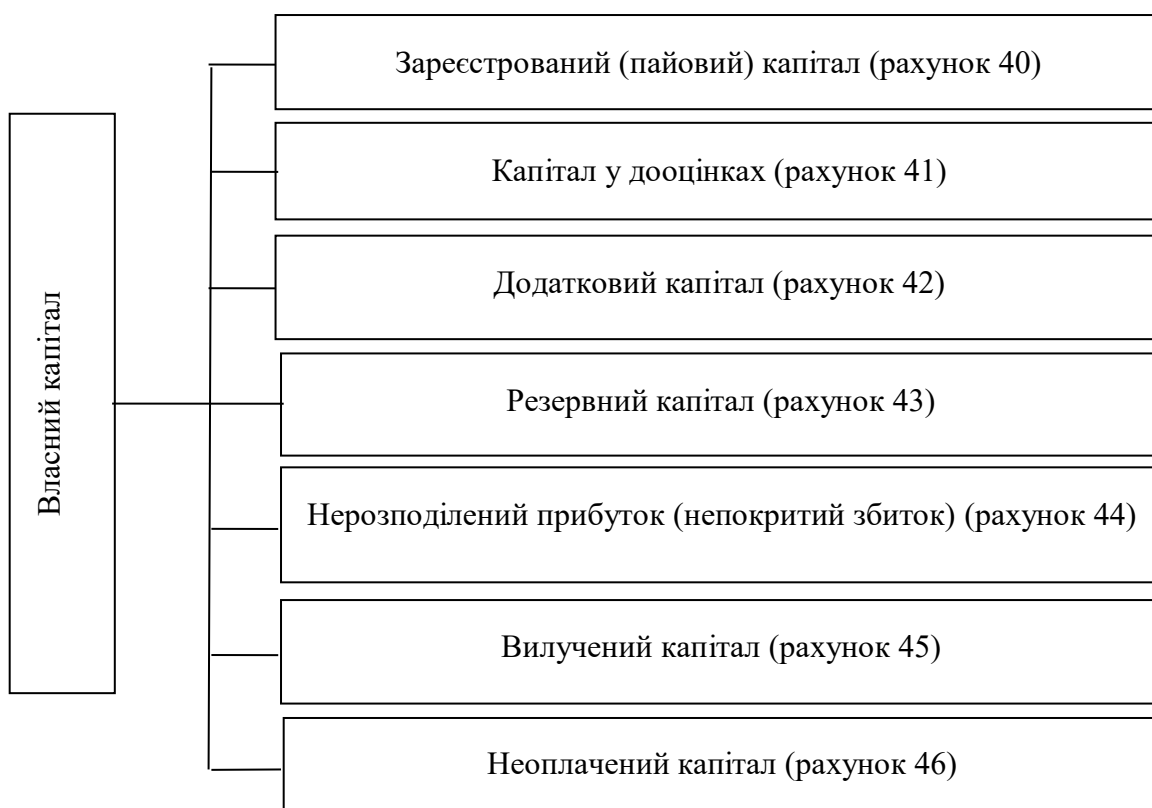
Згідно з чинним Міжнародним стандартом бухгалтерського обліку, власний капітал ТОВ «Голландська аграрна компанія» включає такі структурні елементи:

1. Статутний капітал: це сума, внесена власниками підприємства у формі акцій або паїв.
2. Капітал у дооцінках: це сума, яка відображає дооцінку активів підприємства, що виникла в результаті переоцінки активів у вищу сторону.
3. Додатковий капітал: це сума, яка формується в результаті збору надзвичайних внесків власників або накопичується з прибутку підприємства, який не розподіляється як дивіденди.
4. Резервний капітал: це сума, яка формується внаслідок відрахувань з прибутку підприємства для формування резервів і захисту від ризиків.
5. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток): це сума, яка залишається після виплати дивідендів та відображається як нерозподілений прибуток або непокритий збиток.
6. Вилучений капітал: це сума, яка вилучена з власного капіталу підприємства, наприклад, у результаті зменшення статутного капіталу.
7. Неоплачений капітал: це сума, яка має бути внесена власниками підприємства, але ще не була сплачена.

Для відображення стану та руху складових частин власного капіталу ТОВ «Голландська аграрна компанія» у плані рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань та господарських операцій передбачені рахунки 4 класу. Перелік цих рахунків може бути представлений в наступній формі:

- 4.1. Зареєстрований капітал
- 4.2. Капітал у дооцінках
- 4.3. Додатковий капітал
- 4.4. Резервний капітал
- 4.5. Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)
- 4.6. Вилучений капітал
- 4.7. Неоплачений капітал

Ці рахунки дозволяють відображати стан та рух власного капіталу ТОВ «Голландська аграрна компанія» у фінансовій звітності та бухгалтерському обліку (рисуюнок 2.2).

Рисуюнок 2.2 - Перелік рахунків з обліку власного капіталу

Джерело: сформовано автором

Зареєстрований капітал ТОВ «Голландська аграрна компанія» відображає розміри та фінансовий стан підприємства. Він являє собою суму, яка зареєстрована в установчих документах і є загальним комплексом внесків, зроблених засновниками підприємства з метою забезпечення його діяльності. Зареєстрований капітал не підлягає змінам під час господарської діяльності, і його зменшення або збільшення можливе лише шляхом внесення змін до установчих документів і перереєстрації статуту підприємства.

Статутний капітал є головним джерелом фінансування і функціонування ТОВ «Голландська аграрна компанія». Він формується шляхом внесків учасників, засновників або акціонерів підприємства і формулюється установчими документами, такими як статут або установчий договір. Для обліку стану і руху статутного капіталу товариства, ТОВ «Голландська аграрна компанія» використовує субрахунок 401 «Статутний капітал» згідно Інструкції про застосування Плану рахунків. Цей рахунок дозволяє відстежувати суму статутного капіталу, яка є головним джерелом фінансування і підтримки діяльності підприємства (рисунк 2.3).

Рисунок 2.3 - Призначення та побудова рахунка 401 «Статутний капітал»

Джерело: побудовано автором

Зареєстрований (пайовий) капітал ТОВ «Голландська аграрна компанія» утворюється завдяки внесків його учасників (засновників). Виконуватися внески можуть різними способами, включаючи грошові кошти (в національній і в іноземній валюті), основні засоби, рухоме і нерухоме майно, інші матеріальні цінності, цінні папери інших суб'єктів, права користування землею, водою, природними ресурсами, будинками та спорудами, а також інші нематеріальні активи, включаючи інтелектуальну власність та авторські права.

Субрахунок 401 «Статутний капітал» ТОВ «Голландська аграрна компанія» застосовує для обліку і узагальнення інформації про стан та рух статутного капіталу. На цьому рахунку відображається за дебетом його зменшення (вилучення) та збільшення капіталу за його кредитом. Сальдо на цьому субрахунку має відповідати розміру статутного капіталу, який зазначений в установчих документах товариства.

Аналітичний облік статутного капіталу проводиться для кожного засновника (учасника), акціонера та інших учасників. Кореспонденція бухгалтерських рахунків щодо збільшення та зменшення статутного капіталу, яка застосовується для обліку формування підприємства ТОВ «Голландська аграрна компанія» зображена в таблиці 2.6.

Таблиця 2.6 - Кореспонденція рахунків з обліку формування статутного капіталу, його збільшення та зменшення ТОВ «Голландська аграрна компанія»

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
1	2	3
Зареєстровано статут (зміни до статуту щодо збільшення статутного капіталу) товариства	46	401
Здійснено внески до статутного капіталу:		
Грошовими коштами	30,31	46
Основними засобами	10	46
інтелектуальною власністю та іншими нематеріальними активами	12	46
цінними паперами інших суб'єктів господарювання	14	46
матеріальними цінностями	20,22	46
Збільшення статутного капіталу згідно з внесеними змінами до статуту	46	401
Збільшення статутного капіталу за рахунок:		
додаткових внесків грошовими коштами	30,31	46

Продовження таблиці 2.6

1	2	3
нерозподіленого прибутку	443	46
дивідендів, нарахованих учасникам	671	46
Зменшено статутний капітал при поверненні внесків учасникам	401	672

Джерело: власна розробка автора

Облік статутного капіталу в ТОВ «Голландська аграрна компанія» має зв'язок з обліком неоплаченого капіталу, що представляє собою заборгованість власників (учасників) за невнесеними внесками до статутного капіталу. Згідно чинного законодавства, така заборгованість повинна бути наявною впродовж першого року діяльності підприємства, починаючи з моменту, коли відбулася державна реєстрація. Для цієї мети обліку такої заборгованості створений рахунок 46 «Неоплачений капітал».

На рахунку 46 «Неоплачений капітал» зображується сума заборгованості учасників ТОВ «Голландська аграрна компанія» за внесками до статутного капіталу, які не були здійснені. Така заборгованість буде зменшуватися по мірі виконання зобов'язань учасниками щодо оплати своїх часток в статутному капіталі.

Статутний капітал ТОВ «Голландська аграрна компанія» складається зі залучених коштів фізичних і юридичних осіб, які добровільно вкладають свої фінансові ресурси у компанію для забезпечення її фінансово-господарської діяльності. Статутний капітал утворюється завдяки здійсненню обов'язкових та додаткових пайових внесків учасниками товариства. Розміри, форми та строки внесення обов'язкових пайових внесків встановлюються загальними зборами пайовиків.

Субрахунок 402 «Пайовий капітал» застосовується для обліку і узагальнення інформації про суми пайових внесків. На цьому рахунку за кредитом відображаються фактично отримані суми пайових внесків, які кореспондують з рахунками обліку активів компанії (рисунк 2.4).

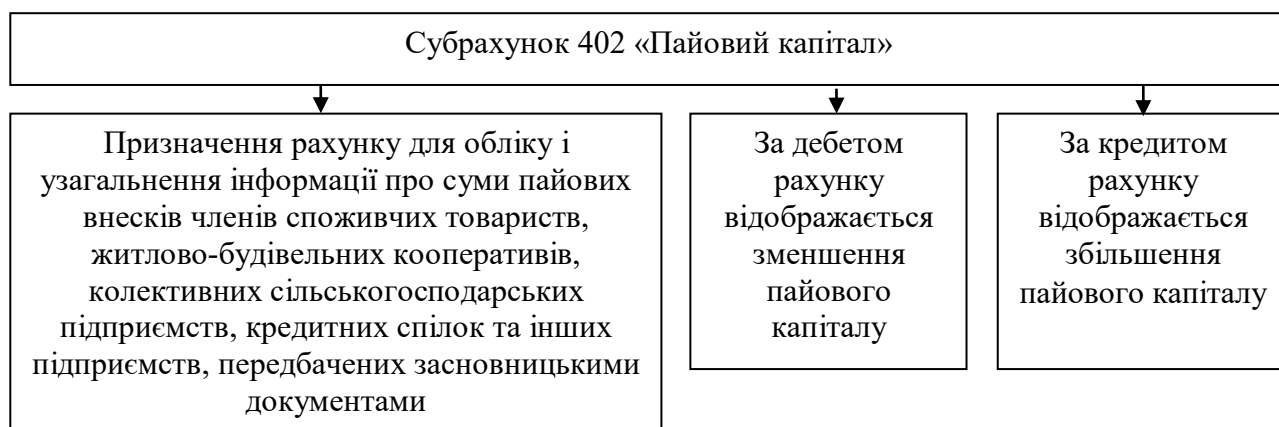

Рисунок 2.4 - Призначення та побудова рахунка 402 «Пайовий капітал»

Джерело: побудовано автором

Капітал у дооцінках являє собою суму дооцінки необоротних активів і фінансових інструментів. До джерел утворення капіталу в дооцінках належать обов'язкові та додаткові внески членів спілок у грошовій чи майновій формі.

Додатковий капітал в ТОВ «Голландська аграрна компанія» представляє собою кошти, які учасники товариства вкладають поверх суми зареєстрованого капіталу. Це може включати емісійний дохід, інші внески або надходження, які були отримані під час господарської діяльності підприємства - зміна валютних курсів, безоплатне отримання необоротних активів та інші додаткові надходження.

Для підсумку щодо стану та руху додаткового капіталу в плані рахунків ТОВ «Голландська аграрна компанія» передбачений рахунок 42 «Додатковий капітал» (рисунок 2.5).

Резервний капітал в ТОВ «Голландська аграрна компанія» показує суму резервів, які створюються відповідно до чинного законодавства або статутних документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства чи інших джерел. Даний капітал створюється для забезпечення фінансової стійкості і страхування діяльності підприємства. Розмір капіталу формується згідно засновницьких документів, проте він має бути більшим ніж 25% розміру зареєстрованого статутного капіталу, не менше (для акціонерних товариств - 15%).

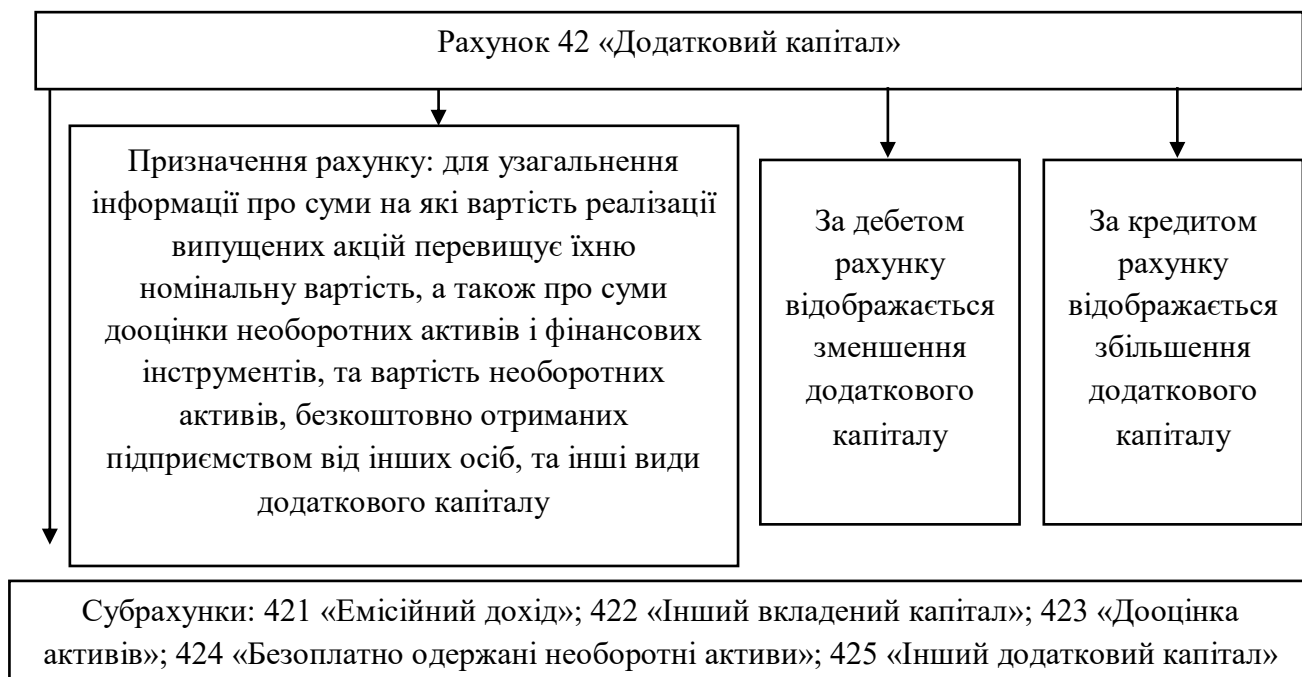

Рисунок 2.5 - Призначення та побудова рахунка 42 «Додатковий капітал»

Джерело: побудовано автором

Засновницькими документами встановлюється також і щорічний обсяг відрахувань до резервного (страхового) капіталу ТОВ «Голландська аграрна компанія» і він не може бути меншим 5% від суми чистого прибутку. Ці відрахування здійснюються з метою формування резервів задля забезпечення фінансової стабільності та здатності підприємства зіткнутися з потенційними ризиками і труднощами.

Для узагальнення інформації про стан і рух резервного капіталу ТОВ «Голландська аграрна компанія» використовує зазначений в плані рахунків рахунок 43 «Резервний капітал». Даний рахунок застосовують для обліку і підсумку інформації про надходження до резервного капіталу та його зміни в часі (рисунок 2.6).

Вилучений капітал відноситься до фактичних витрат ТОВ «Голландська аграрна компанія» на придбання власних акцій (у випадку акціонерного товариства), частин у власному статутному фонді (якщо це інший тип господарського товариства) або паїв (у випадку кооперативної організації). Ці витрати

здійснюються для зменшення капіталу, який належить інвесторам або учасникам підприємства.

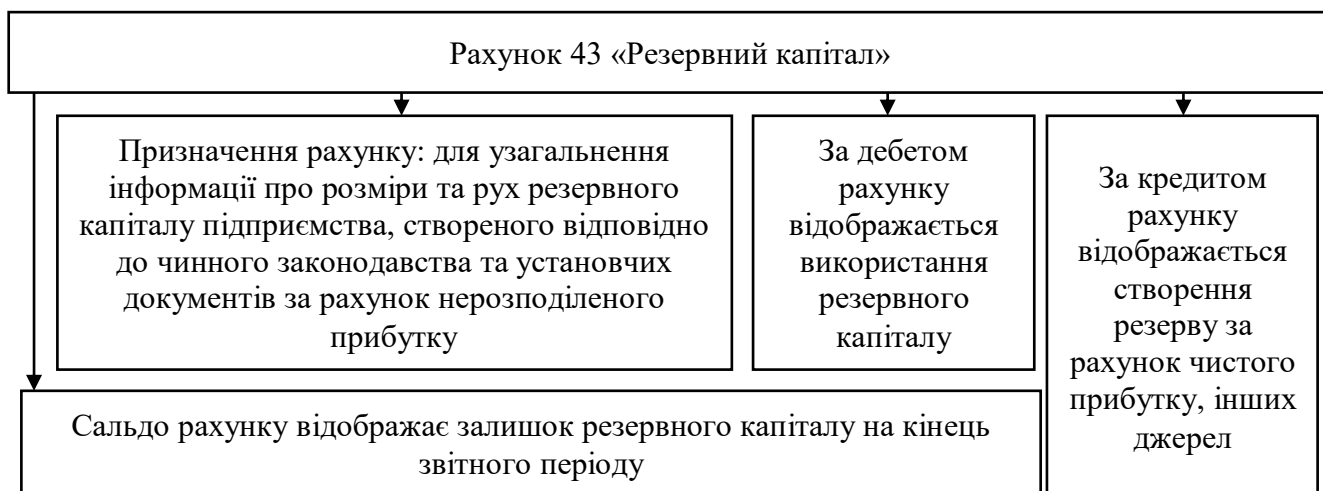

Рисунок 2. 6 - Призначення та побудова рахунка 43 «Резервний капітал»

Джерело: побудовано автором

Для обліку цих витрат і узагальнення інформації щодо вилученого капіталу у плані рахунків передбачено використання рахунку 45 «Вилучений капітал». Даний рахунок відображає зміни у вартості акцій, часток або паїв, які були викуплені компанією та припинили своє існування як власний капітал підприємства.

Нерозподілений прибуток відноситься до невикористаної суми прибутку, яка залишається на ТОВ «Голландська аграрна компанія» на момент складання балансу та фактично ре-інвестується у саме підприємство. Цей нерозподілений прибуток сприяє збільшенню власного капіталу підприємства, тоді як сума непокритого збитку його зменшує. Чистий прибуток або збиток у процесі складання балансу додаються до відповідних показників Балансу (Звіту про фінансовий стан) без проведення бухгалтерських операцій (рисунок 2.7).

Наявність та рух нерозподіленого прибутку відображається на субрахунку 441. Непокриті збитки, які можуть покриватися за рахунок нерозподіленого прибутку, резервного капіталу, пайового капіталу або додаткового капіталу показують на субрахунку 442.

Субрахунок 443 відображає розподіл прибутку між власниками, включаючи нарахування дивідендів, виплати за облігаціями, відрахування до резервного капіталу, а також інші способи використання прибутку протягом поточного періоду.

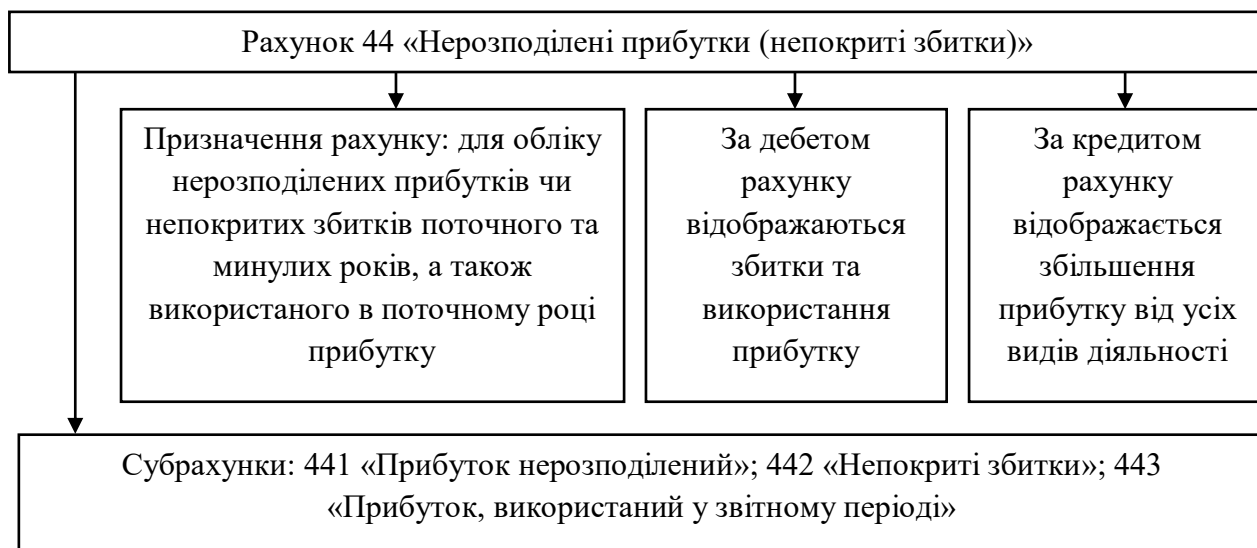

Рисунок 2.7 - Призначення та побудова рахунка 44 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)»

Джерело: побудовано автором

Власний капітал ТОВ «Голландська аграрна компанія» збільшується на суму нерозподіленого прибутку і зменшується на суму непокритих збитків. Фінансовий результат звітного періоду, який являє собою чистий прибуток або збиток, показують у Звіті про фінансові результати, а в Балансі вказується сума нерозподіленого прибутку або непокритого збитку на звітну дату. Розподіл прибутку реалізується згідно з вимогами законодавства та установчих документів, таких як установчий договір або статут. Порядок зображення операцій, пов'язаних з нерозподіленим прибутком, подано у таблиці 2.7.

Облік власного капіталу на підприємстві ТОВ «Голландська аграрна компанія» виконується згідно з чинним законодавством, нетипова кореспонденція відсутня. У ході аналізу діяльності підприємства не виявлено жодних порушень вимог законодавства, які мають зв'язок з обліком власного капіталу.

Таблиця 2.7 - Кореспонденція рахунків бухгалтерського обліку нерозподіленого прибутку (непокритого збитку) ТОВ «Голландська аграрна компанія»

№ п/п	Зміст господарських операцій	Кореспонденція рахунків	
		Дт	Кт
1	У кінці року списано фінансовий результат (прибутки звітного року) на нерозподілений прибуток	79	441
2	Списано фінансовий результат (збитки звітного року) на непокриті збитки	442	79
3	Нерозподілений прибуток спрямовано на збільшення зареєстрованого капіталу	443	40
4	Проведено відрахування до резервного капіталу	443	43
5	Списано суму прибутку, використаного у звітному періоді, за рахунок нерозподіленого прибутку	441	443
6	Списано суму прибутку, використаного у звітному періоді, на збільшення непокритих збитків	442	443
7	Списано непокриті збитки за рахунок коштів резервного і додаткового капіталу	442	43,42

Джерело: сформовано автором

2.3 Вдосконалення організації облікового процесу власного капіталу

Аналіз роботи підприємства ТОВ «Голландська аграрна компанія» за період з 2020 по 2022 роки виявив негативні тенденції, спричинені загальноекономічними проблемами в країні. У цей період кількісні та якісні показники роботи компанії погіршувалися, а прибутковість знижувалася.

Однак у 2022 році були впроваджені санаційні заходи, сплановані в бізнес-плані, які дозволили покращити ситуацію і збільшити прибутковість компанії. Це вказує на належну ефективність чинної системи обліку на підприємстві.

Однак у ході аналізу було виявлено важливий недолік у порядку формування операційної діяльності підприємства, який пов'язаний із відсутністю ефективної системи обліку власного капіталу.

Вагомою частиною фінансового управління підприємством є система обліку власного капіталу. Вона дозволяє відстежувати рухи коштів у внутрішніх операціях підприємства, визначати структуру капіталу та його ефективність.

Ефективна система обліку власного капіталу допомагає підприємству приймати обґрунтовані фінансові рішення і планувати свою діяльність на майбутнє.

У такому разі, відсутність ефективної системи обліку власного капіталу може призвести до недостатньої контролювання фінансових ресурсів підприємства і утруднити прийняття обґрунтованих фінансових рішень. Це може вплинути на загальну фінансову стійкість та рентабельність компанії.

Для розв'язання даної проблеми рекомендується впровадити ефективну систему обліку власного капіталу на підприємстві. Це можна виконати внаслідок встановлення чіткого порядку формування, визначення та відстеження показників власного капіталу. Система повинна передбачати регулярну оцінку фінансових результатів підприємства, аналіз використання капіталу та його структури.

Крім того, рекомендується залучення кваліфікованих фахівців у галузі фінансового управління для ефективного впровадження системи обліку власного капіталу. Це допоможе забезпечити компетентність та професіоналізм у процесі аналізу фінансових даних та прийняття рішень.

Враховуючи ці рекомендації, підприємство ТОВ «Голландська аграрна компанія» зможе поліпшити свою фінансову стійкість, підвищити рентабельність та ефективність своєї діяльності. Ефективна система обліку власного капіталу буде сприяти кращому контролю за фінансовими ресурсами та допоможе підприємству в прийнятті обґрунтованих фінансових рішень.

Запровадження ефективної облікової системи є дійсно важливим для кожного підприємства, включаючи ТОВ «Голландська аграрна компанія». Враховуючи відсутність такої системи на підприємстві, пропонується провести коригувальний запис за першим або другим рахунком для адекватного відображення розміру реальної зміни власного капіталу.

Власний капітал підприємства є вагомим показником його фінансового стану і використовується для визначення власних засобів, які належать власникам підприємства після задоволення зобов'язань перед кредиторами. Він може складатися з різних складових, таких як статутний капітал, нерозподілені прибутки, резервний капітал тощо.

Зауважимо, що утворення власного капіталу не обов'язково має зв'язок з реальним кругообігом підприємства. Капітал може бути утворений шляхом внесення власниками грошових коштів, цінних паперів або нерухомості, а також шляхом накопичення прибутків, отриманих в результаті діяльності підприємства.

З класичної економічної теорії відомо, що капітал може принести додаткову вартість. Це означає, що вкладений капітал може бути застосований для отримання більшої вартості або прибутку. Отож, власний капітал і поняття додаткової вартості є взаємопов'язаними і можуть мати вплив на фінансовий стан підприємства.

Задля поліпшення ситуації на ТОВ «Голландська аграрна компанія», рекомендується впровадження ефективної облікової системи, яка дозволить точно відображати розмір зміни власного капіталу і контролювати фінансові ресурси підприємства. Для цього можна залучити фахівців з обліку та фінансового управління, які будуть відповідальні за впровадження та забезпечення правильного функціонування системи обліку власного капіталу.

Для належного зображення змін у власному капіталі ТОВ «Голландська аграрна компанія» в бухгалтерському обліку, рекомендується використовувати відповідні рахунки, такі як 40 «Зареєстрований капітал» або 42 «Додатковий капітал». Це дозволить належним чином відображати розмір змін у власному капіталі підприємства, незалежно від додаткових витрат, що пов'язане з коректуванням установчих документів.

Статутний капітал є вагомою частиною власного капіталу компанії і його величина вказана в Статуті підприємства. Він впливає на ведення аналітичного обліку, який формується на основі конкретних функцій, що здійснюються статутним капіталом і визначають потребу у його створенні.

Обов'язкове утворення статутного капіталу законодавство передбачає для підприємств різних форм власності, а розмір його визначений у чинних нормативах. Впровадження національних бухгалтерських стандартів сприяло поліпшенню облікової системи, форм та фінансової звітності.

Для забезпечення зростання інформаційного забезпечення користувачів звітності щодо наявності та зміщення власного капіталу і уніфікації методології подання звітних форм, рекомендується вдосконалювати зображення статутного капіталу в балансі завдяки введенню додаткових статей, таких як «Оплачений статутний капітал» і «Оголошений (зареєстрований) статутний капітал», а також внесення змін до схеми статей у розділі пасиву балансу.

Ці кроки допоможуть забезпечити належне зображення статутного капіталу і змін власного капіталу в бухгалтерському обліку ТОВ «Голландська аграрна компанія» і забезпечити більш точну фінансову звітність підприємства.

Для задоволення потреби у отриманні ширшої інформації щодо показників фінансової звітності ТОВ «Голландська аграрна компанія» рекомендується розробити систему внутрішньої звітності. Це дозволить отримати додаткову інформацію про утворення власного капіталу та зміни в ньому і сприятиме більш точному і деталізованому аналізу фінансових показників підприємства.

Набір форм внутрішньої звітності може бути розроблений з урахуванням бухгалтерських аспектів формування, використання та переміщення власного капіталу на підприємстві. Провідні елементи такої системи звітності можуть включати наступні форми (рисунок 2.8).

Також слід зауважити, що однією з умов поліпшення обліку власного капіталу на ТОВ «Голландська аграрна компанія» стане його автоматизація. Автоматизація контролю на ТОВ «Голландська аграрна компанія» може бути досягнута за допомогою впровадження програмного забезпечення - автоматизованої інформаційної системи (AIC). AIC може виконувати як об'єкт, так і інструмент внутрішнього контролю на підприємстві.

Переваги використання AIC для автоматизації контролю включають:

1. Збільшена точність і надійність: AIC може запобігти людським помилкам та упущенням, що підвищує точність і надійність обліку та звітності.
2. Швидкість та ефективність: AIC дозволяє виконувати операції швидше та ефективніше, зменшуючи витрати часу та зусиль на виконання рутинних завдань.

Звіт про зміни власного капіталу

Цей звіт може включати деталізовану інформацію про всі операції, які впливають на зміни власного капіталу, такі як внесення та вилучення капіталу, розподіл прибутку, конверсія цінних паперів тощо.

Звіт про рух коштів

Цей звіт відображає рух грошових коштів в компанії, включаючи всі операції, пов'язані з власним капіталом, такі як внесення та повернення капіталу, виплати дивідендів, погашення позик тощо.

Звіт про резерви

Цей звіт містить інформацію про формування та використання резервів на підприємстві, які можуть впливати на власний капітал.

Звіт про заборгованість

Цей звіт відображає зобов'язання підприємства перед кредиторами і може включати інформацію про зовнішні позики, кредитні лінії, облігації тощо. Він важливий для оцінки фінансової стійкості підприємства та його спроможності

Звіт про вартість акцій

Якщо підприємство випускає акції, цей звіт може включати інформацію про кількість та вартість акцій, рух акційного капіталу, а також про опції на акції, які впливають на власний капітал.

Рисунок 2.8 - Форми внутрішньої звітності

Джерело: сформовано автором

3. Забезпечення дотримання внутрішніх правил та законодавства: АІС може бути налаштована для автоматичної перевірки виконання внутрішніх політик та вимог чинного законодавства, що сприяє забезпеченню дотримання регуляторних вимог.

4. Забезпечення доступності та збереження даних: АІС може забезпечити централізоване зберігання даних, що спрощує доступ до них, а також забезпечує їхню безпеку та захист від втрати або несанкціонованого доступу.

5. Аналітика та звітність: АІС може надавати зручні засоби для аналізу даних, створення звітів та дашбордів, що дозволяє керівництву отримувати потрібну інформацію для прийняття рішень.

Дане підприємство може очікувати ряд переваг та покращень у разі впровадження системи ERP. Ось три основні сфери, в яких система ERP може підвищити ефективність ТОВ «Голландська аграрна компанія».

Система ERP дозволяє автоматизувати та оптимізувати основні бізнес-процеси підприємства, включаючи фінанси, управління запасами, логістику, виробництво та управління персоналом. Вона інтегрує різні функціональні області підприємства, що дозволяє зменшити час та зусилля, необхідні для виконання операцій, та сприяє зростанню продуктивності.

ERP-системи надають широкі можливості для аналізу даних та звітності. Завдяки цьому, керівництво ТОВ «Голландська аграрна компанія» матиме доступ до цінних фінансових, операційних та стратегічних даних, які допоможуть приймати кращі рішення. Аналітика ERP-системи може надавати звіти, графіки, показники продуктивності, що дозволяє зрозуміти, як ефективно працює підприємство та виявити потенційні проблемні ситуації.

Системи ERP є гнучкими та масштабованими, що дозволяє їм відповідати щораз більшим потребам та змінним умовам підприємства. Вони можуть бути налаштовані для відповіді на специфічні потреби ТОВ «Голландська аграрна компанія» і підтримувати зростання підприємства. Крім того, ERP-системи дозволяють швидко реагувати на зміни на ринку, нові регуляторні вимоги та внутрішні процеси, що забезпечує більшу гнучкість та адаптивність бізнесу.

У великих компаніях, особливо в аграрній сфері, де взаємозв'язки та обсяги операцій великі, система ERP може бути важливим інструментом для керування та оптимізації роботи. Вона забезпечує єдину платформу, яка об'єднує різні функціональні області підприємства і дозволяє керівництву мати повний огляд та контроль над бізнес-процесами.

Тож, перш ніж впроваджувати ERP-систему, рекомендується провести аналіз потреб та конкретні вимоги підприємства. Добре обрана та налаштована ERP-система може значно сприяти ефективності, контролю та розвитку ТОВ «Голландська аграрна компанія».

Окрім вище запропонованих заходів, ми вважаємо що було б доречно впровадити ряд наступних рекомендацій:

- У контексті інфляції необхідно впровадити механізми дооцінки власного капіталу. За відсутності адекватного відображення інфляційних впливів на активи та пасиви, підприємство може втратити реальну картину свого фінансового стану. Важливо враховувати індексацію активів і забезпечити регулярне оновлення їхньої вартості.

- Створення спеціального рахунку (наприклад, 43 рахунок) дозволить підприємству взаємодіяти з форс-мажорними обставинами. Цей рахунок може слугувати фінансовим резервом, який використовується у випадку непередбачуваних подій, таких як природні катастрофи чи економічні кризи. Відкриття такого рахунку допоможе забезпечити фінансову стійкість у важливі моменти.

- Важливим етапом у вдосконаленні обліку є впровадження ефективних механізмів контролю і аудиту. Це допоможе перевірити точність обліку власного капіталу, а також виявити можливі помилки чи недоліки в системі обліку. Аудит також дозволить забезпечити відповідність облікових процесів законодавству та стандартам бухгалтерського обліку.

- Використання спеціалізованого програмного забезпечення для обліку фінансів дозволить автоматизувати багато процесів та забезпечити високий рівень точності обліку власного капіталу. Такі програми можуть мати у складі функції дооцінки активів, автоматичні розрахунки індексації, а також забезпечити зручний інтерфейс для ведення обліку.

- Важливим аспектом є постійне навчання та розвиток кадрів, що працюють у фінансовому відділі. Інтенсивна зміна умов ринку і правового середовища вимагає постійного оновлення знань та навичок.

Кожен з цих заходів спрямований на те, щоб підприємство могло ефективно реагувати на зміни в економічному оточенні та забезпечити стабільність свого фінансового стану в умовах інфляції та форс-мажорних обставин.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ АУДИТУ ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Організаційно-методичні засади аудиту власного капіталу на аграрному підприємстві

Початок процесу обліку власного капіталу в системі бухгалтерського обліку встановлюється з моменту внесення підприємства в Єдиному державному реєстрі підприємств та організацій України. Цей етап маркує початок систематичного відстеження та документування фінансових змін, які пов'язані із власним капіталом підприємства. Процес обліку триває до моменту видалення підприємства з Державного реєстру підприємств, що відбувається після завершення його діяльності унаслідок різноманітних обставин, таких як банкрутство, реорганізація, ліквідація та інші.

Даний бухгалтерський процес містить всі аспекти формування, руху, зростання або зниження розміру власного капіталу. Зображення цих етапів у фінансовому обліку є неухильним і важливим для забезпечення правильної фінансової звітності підприємства. Крім того, такий облік є необхідною основою для проведення як зовнішнього, так і внутрішнього аудиту.

Питання належного обліку та аудиту власного капіталу мають вирішальне значення для будь-якого вітчизняного підприємства, будь то державної або приватної форми власності, діяльність якого належить до різних сфер економіки. Такий облік є важливим інструментом для внутрішнього управління, прийняття стратегічних та тактичних рішень, а також для забезпечення фінансової дисципліни [33].

Сучасне підприємництво виконує подвійну функцію. З одного боку, підприємства становлять основу для розвитку галузей та регіонів, вони формують стратегічні напрямки розвитку та реагують на тактичні виклики. З іншого боку,

вони належать до каталізаторів інновацій, здатних впроваджувати нововведення, залучати інвестиції та реалізовувати ресурсний потенціал.

Результати аудиту діяльності підприємства є цінним джерелом інформації для вдосконалення системи обліку та управління. Вони надають можливість виявити ефективні та неефективні аспекти діяльності, визначити обсяги та напрямки витрат та доходів, а також спрямувати зусилля на досягнення кращих результатів.

Важливі сфери функціонування підприємства охоплюють численні аспекти, що визначають його роль у суспільстві та економіці. Однією з суттєвих складових є його фінансова стійкість та здатність залучати ресурси для подальшого розвитку. В цьому контексті, власний капітал відіграє важливу роль, забезпечуючи підприємству необхідну фінансову базу для здійснення операцій, розширення діяльності та вирішення можливих фінансових труднощів.

Певні особливості в обліку та аудиті власного капіталу можуть формуватися виходячи із форми власності підприємства. Наприклад, у випадку державних підприємств можуть домінувати питання пов'язані зі забезпеченням державного інтересу та виконанням публічних завдань, тоді як у приватних компаній більша увага приділяється фінансовому результату та власним інтересам власників [34].

Аудит власного капіталу є невіддільною частиною аудиторської діяльності, оскільки дозволяє переконатися в правдивості та точності фінансової інформації, яка відображає стан власного капіталу підприємства. Аудитор аналізує фінансові звіти, у тому числі баланс та звіт про зміни власного капіталу, переконуючись в правильності розкриття інформації про різні види капіталу (це і статутний капітал, і додатковий капітал, і резервний капітал тощо). Аудит також допомагає виявляти можливі ризики та невідповідності у розкритті фінансової інформації.

Щільний зв'язок між аудитом власного капіталу та установчими документами полягає в тому, що установчі документи визначають основні правові параметри діяльності підприємства, зокрема і його статутний капітал. Такий капітал є головним компонентом власного капіталу, тому він має вагоме значення

для підприємства, через те що він визначає межу фінансової стійкості та можливості ведення операцій.

Аудит установчих документів має на меті перевірку юридичних підстав, на яких ґрунтується діяльність підприємства. Це включає аналіз додержання вимог законодавства при заснуванні та реєстрації підприємства, визначення прав та обов'язків його засновників, а також встановлення обмежень та умов для ведення бізнесу [35].

Далі в таблиці 3.1, ми розглянемо ключові етапи проведення аудиту, зокрема зазначивши основну мету перевірки, об'єкти, які підлягають контролю, та джерела, звідки отримується необхідна інформація.

Таблиця 3.1 - Основні етапи проведення аудиту власного капіталу підприємства

Етап аудиту	Мета перевірки	Об'єкти контролю	Джерела інформації
1	2	3	4
1 етап	Ідентифікація товариства та вивчення господарської діяльності	Вивчення економічної діяльності підприємства; аналіз установчих документів задля перевірки відповідності складу засновників, розміру їх внесків; оцінка стану внутрішнього контролю та обліку в компанії.	Установчі документи підприємства
2 етап	Вивчення та аналіз стану власного капіталу	Слушне використання джерел утворення статутного капіталу, змін його обсягу та напрямків використання; створення і наступне використання доходів від емісії; законність вилучення капіталу; розумність та точність у формуванні резервного капіталу; аналіз розподілу прибутку підприємства.	Установчі документи, протоколи загальних зборів акціонерів, облікові реєстри
3 етап	Вивчення розрахунків з учасниками	Нарахування дивідендів згідно законодавства; точність розрахунку та виплати з податками на дивіденди, аргументоване та правильне зображення цих операцій у фінансовому обліку.	Установчі документи, документи про нарахування та виплату дивідендів
4 етап	Перевірка достовірності фінансової звітності	Аналіз фінансової звітності компанії-емітента; розголошення публічної інформації щодо її діяльності відповідно до міжнародних стандартів фінансової звітності	Фінансова звітність підприємства
5 етап	Фінансовий аналіз господарської діяльності	Аналіз показників фінансового стану компанії; визначення обсягу чистого оборотного капіталу; обчислення	Баланс, Звіт про фінансові результати

Продовження таблиці 3.1

1	2	3	4
		коефіцієнтів фінансової міцності та фінансування; оцінка наявності власних оборотних коштів та обертання активів; оцінка гнучкості та швидкодії власного капіталу; розрахунок оборотності кредиторської та дебіторської заборгованості, визначення строків їх сплати; оцінка оборотності основних засобів (фондоозброєність); визначення рентабельності діяльності та активів підприємства, відносно власного капіталу та його покриття зобов'язань; розрахунок коефіцієнта фінансової стійкості та інших аспектів фінансової стабільності.	
6 етап	Складання аудиторського висновку	Підтвердження аудитором точності та повноти фінансової звітності емітента згідно з встановленими критеріями аудиторського висновку та рекомендацій з його складання.	Статутні документи, фінансова звітність, аудиторські висновки

Джерело: власна розробка автора

Усі дані етапи відіграють невіддільну роль для аудитора, оскільки вони допомагають збирати обов'язкову інформацію для складання правдивого аудиторського висновку. Це охоплює перевірку відповідності функціонування підприємства прийнятій обліковій політиці, підтвердження точності та повноти фінансової звітності, а також виявлення справжнього фінансового стану компанії.

Серед основних методів, що вживаються аудитором у ході проведення аудиту власного капіталу, можна виокремити опитування, порівняння, вибірковий аналіз, інспекцію - перевірку записів, документів або матеріальних активів, а також аналітичний аналіз.

Методологія аудиту власного капіталу включає перевірку коректності бухгалтерського обліку підприємства. Важливо враховувати, чи дотримуються працівники бухгалтерії головних принципів бухгалтерського обліку. Окрім цього, потрібно пересвідчитися щодо дотримання вимог НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» стосовно якісних характеристик облікової інформації про фінансові результати та дотримання провідних принципів звітування.

На етапі планування аудиторської перевірки пропонується чітко сформулювати напрями перевірки та аудиторські процедури, що будуть виконуватися у ході аудиту власного капіталу [36]. Головні етапи проведення такого аудиту можуть бути виділені на рисунку 3.1.

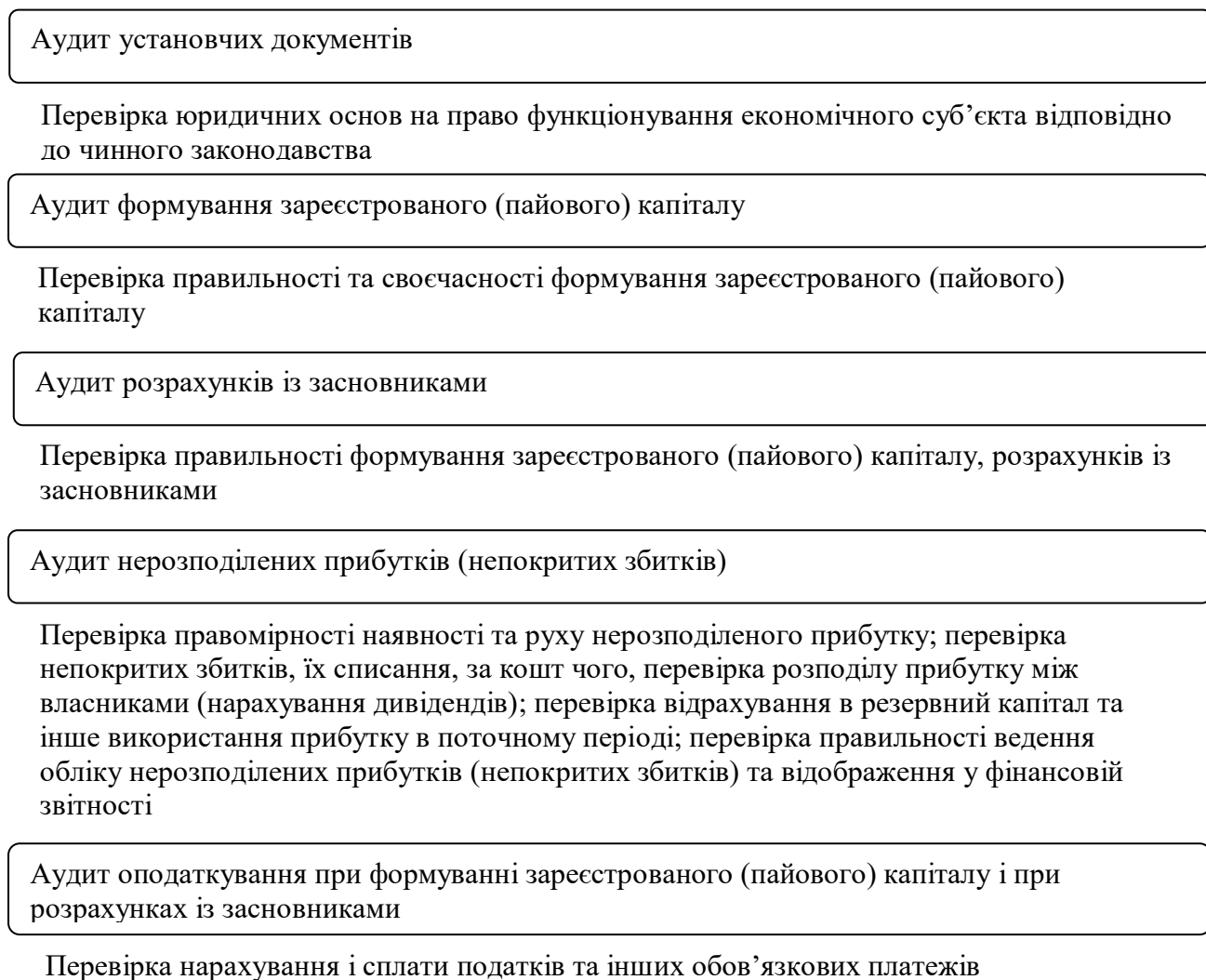

Рисунок 3.1 - Етапи проведення аудиту власного капіталу

Джерело: побудовано автором

Процедури аудиту, які вказані у МСА 500 «Аудиторські докази», включають наступні: перевірка, спостереження, зовнішнє підтвердження, запит, повторне обчислення, повторне виконання, аналітичні методи. У процесі здійснення аудиторських процедур застосовуються окремі методи та прийоми аудиту в ізоляції.

На початку аудитор оцінює (рисунок 3.2):

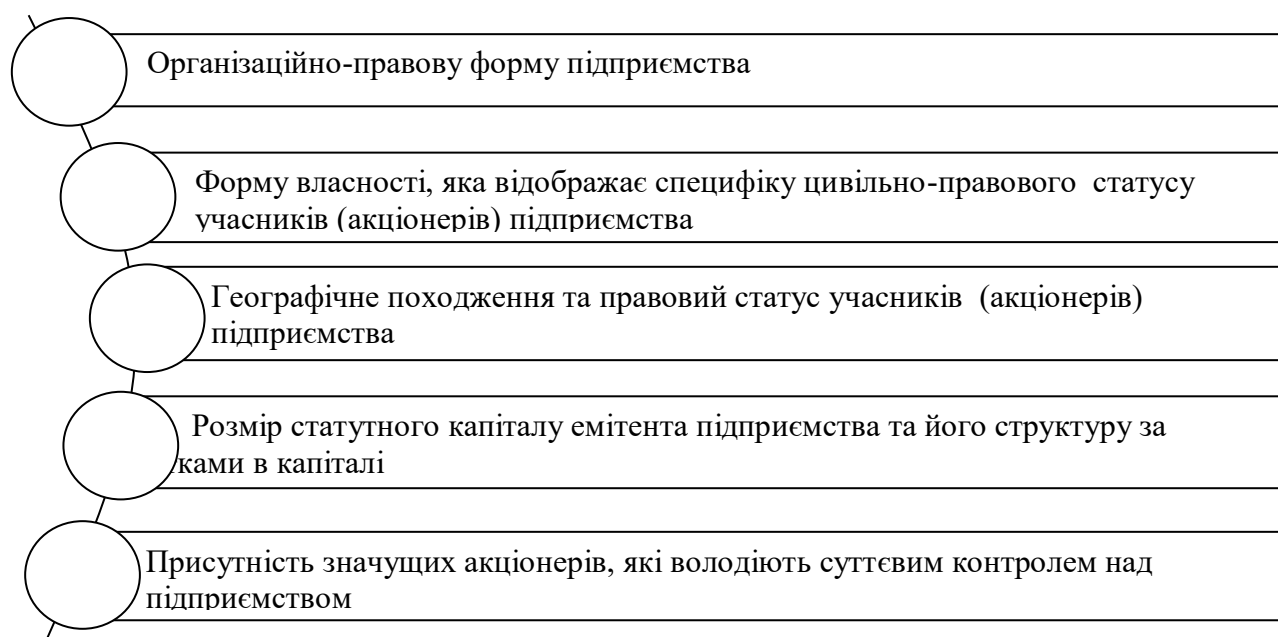

Рисунок 3.2 - Етапи початкової оцінки аудитора

Джерело: побудовано автором

Аудитор повинен ознайомитися з концепційною основою складання фінансової звітності, у тому числі з обліковою політикою товариства. Оцінка прийняття обраної облікової політики підприємства є обов'язковою, враховуючи особливості його діяльності й обрану концептуальну основу фінансової звітності.

Аудитор, використовуючи метод перевірки (перевірка записів або документів), зобов'язаний ретельно дослідити установчі документи. Особливий акцент слід зробити на розділах цих документів, які стосуються утворення зареєстрованого (пайового) капіталу, його обсягу та порядку внесення.

Процедура запиту є однією з часто застосовуваних аудиторських процедур, оскільки вона надає можливість отримати письмові відповіді на питання. Здебільшого аудитор «запитує» інформацію, яка пов'язана з нарахуванням дивідендів для учасників та імовірними змінами та доповненнями установчих документів. Особливо це важливо, коли інформація про засновників згідно з внутрішніми документами суб'єкта господарювання є конфіденційною.

Процедура зовнішніх підтверджень не завжди використовується, оскільки деякі підприємства не вносять жодних змін у свої установчі документи або зареєстрований капітал протягом тривалого часу залишається незмінним. В таких випадках перевірка від третіх осіб не є належною. Але, якщо установчі документи були змінені, наприклад, збільшено зареєстрований капітал, і для його оцінки застосовується метод справедливої вартості, існує висока потреба у підтвердженні вірності проведеної оцінки через третіх сторін [38].

Аудитор, у ході проведення аудиту, повинен обов'язково здійснити перевірку бухгалтерських записів, що містяться на рахунках бухгалтерського обліку. Це необхідно, щоб забезпечити належне відображення в звітності суми капіталу, яка відповідає Статуту підприємства. Після отримання державної реєстрації, статутний капітал, визначений у Статуті, фіксується через кредитовий облік рахунку 401 «Статутний капітал» відповідно до рахунку 46 «Неоплачений капітал». Додатково, величина статутного капіталу на початку та кінці року, відображена у Балансі (Звіт про фінансовий стан), має сходитися з сумою по статті «Зареєстрований капітал» у Звіті про власний капітал. Суми на відповідних рядках мають збігатися з кредитовим залишком на рахунку 401 «Статутний капітал» станом на відповідні дати, дані про які містяться у журналі 7.

Окрім цього, важлива перевірка аудитора щодо виникнення емісійних доходів у процесі продажу, випуску або анулювання інструментів власного капіталу, а також чи правильно відображено їх на субрахунку 421 «Емісійний дохід» та чи коректно проведено розрахунки.

Додатково, аудитор має перевірити інші форми капіталу, внески, первинні документи, реєстри обліку, операції щодо отримання на підприємство безплатних необоротних активів, які акумулюються на підрахунку 424 «Безоплатно отримані необоротні активи» й інші види додаткового капіталу, резервного капіталу (рахунок 43 «Резервний капітал»). Додатково, потрібно перевірити, чи вірно відображено його розмір, зафіксований у Головній книзі, журналі 7 та відображення у фінансовій звітності у Балансі (Звіт про фінансовий стан) та Звіті про власний капітал.

Аудитор має також дослідити утворення нерозподіленого прибутку, перевірити обороти на рахунку 79 «Фінансові результати» за видами діяльності в кінці звітного періоду й переконатися в правильності рахування фінансового результату. На додаток, йому потрібно перевірити, чи правильно було розраховано прибуток згідно з податковим законодавством України та порівняти ці дані з бухгалтерськими записами.

Аудиторіві належить перевірити правильність розподілу прибутку та відповідність строків і порядку виплати відповідних часток прибутку, враховуючи рішення учасників (засновників). Окрему увагу аудитор надає перевірці розподілу дивідендів, який залежить від частки засновників у статутному капіталі. Ці рішення офіційно фіксуються у протоколі. На підставі цього протоколу, керівник підприємства потім формує наказ щодо нарахування та виплати дивідендів. Цей наказ подається до бухгалтерії, яка нараховує дивіденди, виплачує їх засновникам та відображає ці операції у бухгалтерському обліку. Аудитору необхідно здійснити перевірку цих документів, зокрема перевірити точність бухгалтерського обліку та коректність оподаткування дивідендів щодо податкових зобов'язань.

Процедура повторного обчислення здійснюється аудитором не завжди в повному обсязі, а вибірково, зокрема перевіряючи первинні документи та облікові регістри. Процедура повторного виконання використовується тоді, коли бухгалтерський облік автоматизований має змогу перевірятися через повторне виконання розрахунків. Аудитору необхідно переконатися, що у математичних розрахунках відсутні помилки.

Аналітичні процедури аудиту власного капіталу базуються на аналізі різних статей (показників) звітності з метою оцінки їх правдивості та можливості аудитора оцінити кожен документ та подію господарського життя. У ході здійснення аудиту власного капіталу, аудитор має провести перевірку наступних аспектів (рисунки 3.3):

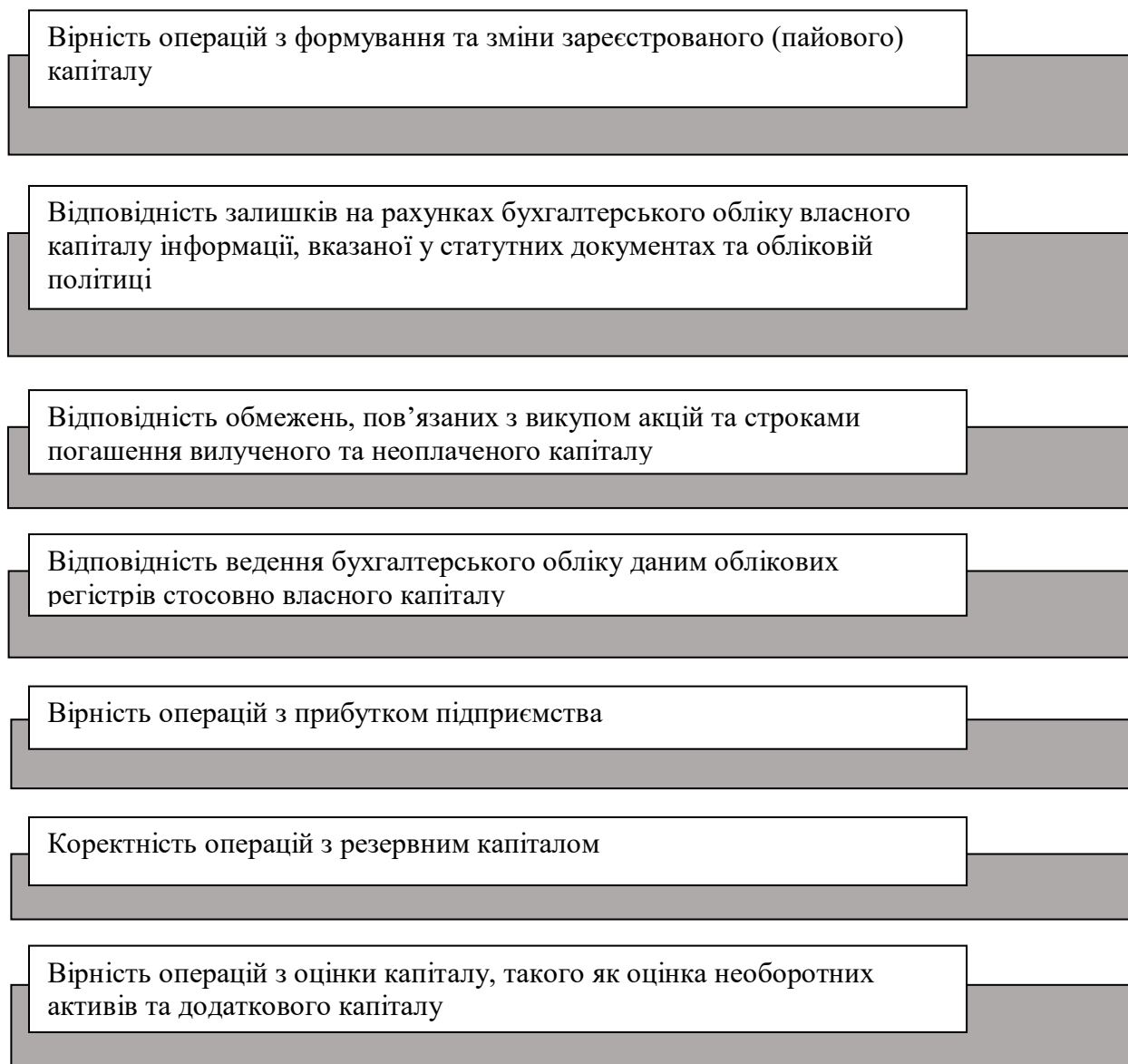

Рисунок 3.3 - Обов'язкові аспекти аудиторської перевірки власного капіталу підприємства

Джерело: сформовано автором

Після здійснення аудиторської перевірки власного капіталу, аудитор має переконатися у таких аспектах [1,с.149]:

- Утворення власного капіталу здійснюється згідно з законами, правильному порядку та відповідно до чинного законодавства;
- Розмір та всі зміни власного капіталу належним чином та своєчасно відображаються;

- Аналітичний облік на рахунках власного капіталу забезпечує одержання якісної та перевіреної інформації для аналізу та прийняття управлінських рішень;
- Розподіл прибутку здійснюється відповідно до вимог законодавства;
- Операції власного капіталу коректно відображаються в регістрах обліку та звітності.

З аналізу даних напрямків формуються такі завдання аудиторської перевірки:

- Підтвердження юридичних підстав для діяльності суб'єкта;
- Визначення правильності формування зареєстрованого капіталу;
- Перевірка правильності розрахунків із засновниками;
- Встановлення повноти та своєчасності формування капіталу;
- Визначення правильності розрахунків із засновниками;
- Перевірка правдивості фінансової звітності з приводу розміру та структури капіталу, наявності власних акцій та операцій з виплатою доходів.

Пропоновані етапи аудиту допоможуть ефективно провести перевірку власного капіталу. Для цього аудитор має ознайомитися з Наказом про облікову політику компанії, а також з Посадовими інструкціями бухгалтерів, які відповідають за облік власного капіталу.

На основному етапі внутрішнього аудиту власного капіталу виконуються конкретні процедури, спрямовані на підтвердження точності та вірності всіх облікових та звітних показників, що характеризують капітал компанії за відповідний період [41].

Методика виконання внутрішнього аудиту власного капіталу включає ряд етапів, одним з яких є перевірка процесу складання первинних документів. В ході цієї перевірки важливо забезпечити наявність всіх необхідних правових підстав для проведення господарських операцій, які зафіксовані у відповідних документах. Далі слід перевірити наявність всіх обов'язкових реквізитів у цих первинних документах, а також правильність визначення кореспонденції між рахунками. Крім того, проводиться арифметична перевірка підсумків.

Один з ключових етапів обліку власного капіталу – це визначення відповідності між рахунками. Отже, аудиторська перевірка включає аналіз правильного застосування рахунків обліку власного капіталу відповідно до їх призначення та властивостей, враховуючи План рахунків бухгалтерського обліку та інструкції до нього.

На цьому етапі аудиту виконуються конкретні аудиторські процедури, спрямовані на перевірку всіх звітних показників, які відображають власний капітал за звітний період. Спершу порівнюються показники Звіту про власний капітал з даними Головної книги, аналізуються залишки на початок та кінець періоду, а також обсяг капіталу, що вніс та вийшов за звітний період.

Не менш важливим завданням аудиту є перевірка відповідності показників Звіту про власний капітал та інших форм фінансової звітності.

На завершальному етапі аудитор повинен узагальнити всі зібрані дані щодо власного капіталу. Результати аудиту фіксуються, виявлені помилки та порушення відзначаються, і їх вплив на показники власного капіталу у фінансовій звітності оцінюється на суттєвість [26].

По завершенні аудиту аудитор розробляє рекомендації щодо покращення майбутньої діяльності підприємства на основі виявлених результатів. Остаточний крок – складання аудиторського звіту, де аудитор описує проведені процедури, виявлені порушення та їх вплив, а також надає висновки та рекомендації.

Аудит вважається завершеним, коли виявлені проблеми виправлені та відповідні записи про це внесені до аудиторського документаційного журналу.

3.2 Практичні аспекти аудиту власного капіталу

Аналіз внутрішнього капіталу компанії є значущим та витратним етапом при розгляді її бізнес-процесів. Постановка оптимальних завдань для огляду цього аспекту та ідентифікація ключових джерел інформації визначають результативність проведення огляду. Для подальшого вивчення методики аудиту

операцій із внутрішнім капіталом ТОВ «Голландська аграрна компанія», ми визначимо його мету та конкретні завдання (рисунок 3.4).

Аудит операцій із власним капіталом підприємства			
Мета		Завдання	
Забезпечення правдивих даних у процесі бухгалтерського обліку власного капіталу, повноти і своєчасності відображення господарських операцій в облікових регістрах та журналах ордерах; правильності ведення обліку власного капіталу та його елементів відповідно до прийнятої облікової політики		- перевірка правдивості відображення показників щодо власного капіталу, встановлення законності й правильності їх формування; - установлення повноти формування статутного капіталу, засновниками термінів внесення часток до статутного (пайового) капіталу; - перевірка стабільності величини статутного капіталу, його відповідності розміру, визначеному статутом; - перевірка правильного формування і використання додаткового капіталу; - перевірка правильного формування і використання резервного капіталу; - перевірка правильного формування і використання прибутку (списання) збитку	

Рисунок 3.4 - Мета і завдання аудиту операцій із власним капіталом підприємства ТОВ «Голландська аграрна компанія»

Джерело: розроблено автором

На сучасному етапі економічного розвитку, аудиторська діяльність стає важливим фактором, що сприяє підтримці довіри до фінансової звітності та встановленню надійних стосунків між різними господарськими учасниками. Цей механізм також допомагає за допомогою економічних методів забезпечити стабільність економічного життя.

Аудиторська перевірка надає можливість отримати неупереджену інформацію щодо фінансового стану даної компанії та гарантує добропорядність взаємин між сторонами, які беруть участь у господарських операціях. Це дозволяє сприяти діяльності страхових компаній, комерційних банків, акціонерних товариств та інших партнерів.

Аудит внутрішнього капіталу ТОВ «Голландська аграрна компанія» має за мету забезпечити точність даних у фінансовому обліку нашого власного капіталу.

З цією метою важливо переконатися в повноті та своєчасності реєстрації господарських операцій у відповідних облікових журналах та реєстрах. Крім того, слід гарантувати коректність обліку власного капіталу та всіх його складових згідно з обліковою політикою даного підприємства.

В рамках аудиту ТОВ «Голландська аграрна компанія» будуть вирішуватися наступні завдання (рисунки 3.5):

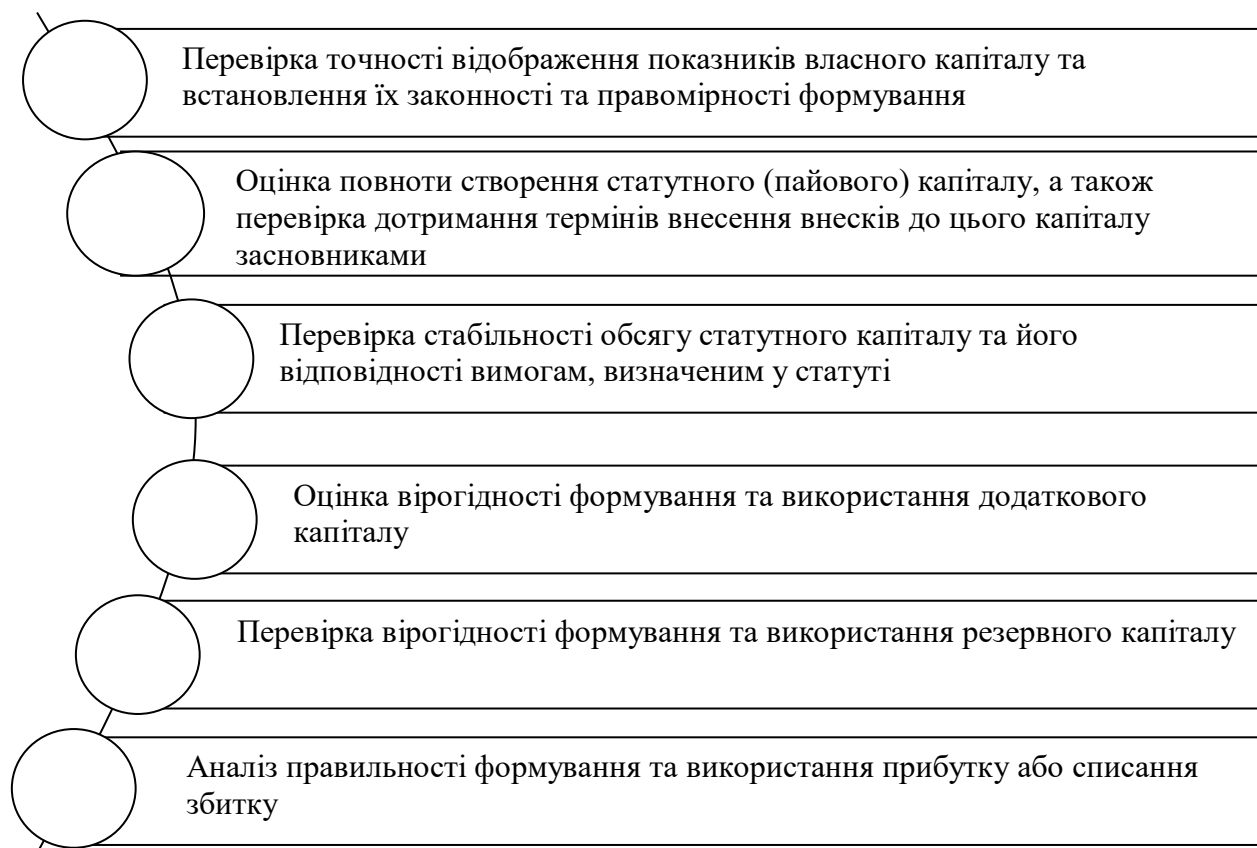

Рисунок 3.5 - Завдання для аудиту власного капіталу ТОВ «Голландська аграрна компанія»

Джерело: сформовано автором

У контексті організації аудиту власного капіталу ТОВ «Голландська аграрна компанія» важливо враховувати ключові принципи, які є основою для успішного функціонування цієї системи. Надійність та ефективність аудиторської діяльності визначаються дотриманням ряду принципів.

Для підготовки програми незалежного аудиту власного капіталу ТОВ «Голландська аграрна компанія», ми використали теоретичні розробки, провели

аналіз та узагальнили інформацію. Результатом цього є пропозиція програми, яка відображає здійснення аудиту відповідно до прийнятих показників загального плану аудиту. Програма містить види, зміст та час проведення аудиторських процедур, які мають відповідати цілям аудиту (таблиця 3.2).

Окрім того, аудиторська програма визначає перелік об'єктів аудиту та напрямки аудиторської перевірки. Кожному напрямку призначається відведений час, необхідний для його виконання. Отримані дані та висновки аудитора записуються у робочій документації по кожному розділу програми, яка буде використовуватися аудитором для підготовки аудиторського звіту.

Програма тематичного аудиту власного капіталу базується на якісних аспектах подання фінансової звітності:

- існування та наявність;
- повнота;
- права та обов'язки;
- оцінка та вимірювання;
- подання та розкриття інформації.

Реалізацію мети аудиту власного капіталу обумовлено такими аспектами:

А. Обчислення вартості власного капіталу, яка відображений на рахунках, що представляє оцінку відповідних активів і зобов'язань.

Б. Власний капітал є основою для фінансової стабільності компанії та визначає можливість продовження господарської діяльності та захисту прав кредиторів.

В. Структура власного та залученого капіталу має бути правильно класифікована та відображена відповідно до вимог.

Г. Всі операції, що стосуються руху власного капіталу, мають бути законними та коректно відображеними у фінансовому обліку.

Наведена програма аудиторських процедур у таблиці 3.2 розроблена з урахуванням попередніх аудиторських даних та покликана допомогти досягнути поставленої мети аудиту власного капіталу. Вона передбачає послідовне

виконання необхідних процедур та аналіз робочої документації для підготовки аудиторського звіту ТОВ «Голландська аграрна компанія».

Таблиця 3.2 - Типова програма аудиту власного капіталу на ТОВ «Голландська аграрна компанія»

Мета аудиту	Перелік аудиторських процедур	Методи аудиту	Робочий документ
А, Г	Перевірка правильності класифікації капіталу	Нормативно-правова перевірка	К-1
Б, [А]	Перевірка правильності оцінки капіталу	Документальна, аналітична перевірка, оцінка, зіставлення	К-2
Б, В, [Д]	Запам'ятати статут підприємства, документацію, що включає інформацію про розмір статутного капіталу	Документальна перевірка, нормативно-правова перевірка, аналіз	К-3
В, [Д]	Зазначити дозволені операції з капіталом, виокремити питання, що викликають інтерес з точки зору аудиту	Документальна перевірка, нормативно-правова перевірка, аналіз	К-4
Д	Перевірка відповідності даних аналітичного та синтетичного обліку операцій з власним капіталом та виконати аналіз по рахунках капіталу	Документальна перевірка, зустрічна звірка, аналіз	К-5
Г, [Б]	Аналіз операцій щодо утворення прибутку та операцій, що впливають на рахунок 44 «Нерозподілений прибуток». Оцінка фінансового стану підприємства, перспективи збільшення власного капіталу.	Документальна перевірка, нормативно-правова перевірка, аналіз, оцінка	К-6

Джерело: сформовано автором

У процесі розробки аудиторської програми для оцінки власного капіталу, особливий акцент слід зробити на аналізі самого власного капіталу. Пропонована програма аудиту надає можливість охопити всі операції, які пов'язані з власним капіталом ТОВ «Голландська аграрна компанія», і включає ключові процедури для здійснення аудиторської перевірки.

Для використання аудиторських методів та підходів, аудитору варто мати чітку методику здійснення аудиторської перевірки, яка формується на етапі планування. Ця методика націлена на збір аудиторських доказів з метою здійснення аналізу та розроблення рекомендацій з приводу підвищення ефективності застосовування власного капіталу ТОВ «Голландська аграрна компанія». Все це сприятиме досягненню поставленої мети аудиту власного

капіталу та забезпеченню надійності та ефективності фінансової діяльності компанії (рисунк 3.6).

Рисунок 3.6 - Методика проведення аудиту власного капіталу ТОВ «Голландська аграрна компанія»

Джерело: побудовано автором

З ілюстрації 3.6 можна побачити, що аудитор повинен чітко визначити напрями перевірки та дієво впровадити обрані процедури під час здійснення аудиту власного капіталу у ТОВ «Голландська аграрна компанія». Виходячи з первинних документів та аудиторських процедур, аудитор здійснює аналіз за наступними напрямками:

- аналіз складу і структури власного та залученого капіталу;
- оцінка ефективності використання власного капіталу;

- формулювання факторів, які мають вплив на зміну розміру власного капіталу;
- аналіз рентабельності власного капіталу.

За результатами проведеного аналізу аудитор розробляє рекомендації щодо вдосконалення застосування власного капіталу.

Аудит власного капіталу потребує збору аудиторських доказів, аналізу та розробки рекомендацій щодо оптимізації облікового процесу для удосконалювання дієвого управління власним капіталом та його складовими. На кожному підприємстві незалежний аудит виконується з метою запобігання можливим порушенням у господарській діяльності. Важливо, щоб аудитори мали на увазі можливі типові помилки та порушення і використовували цей досвід при проведенні аудиту. Важливо також виділити можливі порушення, які є ймовірними на ТОВ «Голландська аграрна компанія», і розробити класифікатор для здійснення контролю (таблиця 3.3).

Таблиця 3.3 - Типові порушення при операціях із власним капіталом

№	Порушення	Оцінка суттєвості відхилення	Шляхи викривлення
1	Незадовільне оформлення первинних документів	Суттєве	Викривлення
2	Залишок за кредитом субрахунків 401 «Статутний капітал» або 403 «Інший зареєстрований капітал» не відповідає записаному в установчих документах	Суттєве	Невідповідність
3	Кореспонденція рахунків, зазначена у платіжних документах, не відповідає аналогічній кореспонденції в облікових регістрах ТОВ «Голландська аграрна компанія»	Суттєве	Невідповідність
4	Відсутність оригіналів або завірених згідно з законодавством документів	Суттєве	Підробка
5	Невірне зображення дооцінки або безоплатно отриманих необоротних активів	Суттєве	Незаконність операції
6	Невідповідність даних аналітичного обліку оборотам і залишкам за синтетичними рахунками 40, 41, 42, 45 та 46	Суттєве	Невідповідність
7	Неправильне формування або використання резервного капіталу	Суттєве	Незаконність операції
8	Необґрунтовані правки у записах документів	Суттєве	Підробка

Джерело: побудовано автором

Виявлення порушень сприяє більш ефективному проведенню аудиту, зберігши час і забезпечуючи більшу ефективність у виявленні недоліків. Завершення аудиту власного капіталу логічно містить узагальнення та втілення його результатів. На даному етапі необхідно систематизувати виявлені порушення і зловживання, розробити управлінські рішення, які допоможуть виправити виявлені негативні аспекти та попередити їх у майбутньому. Виключно у такому разі дозволено прийняти дієві керівницькі рішення, спрямовані на збільшення результативності застосування власного капіталу підприємством.

Аудиторський звіт незалежного аудитора ТОВ «Голландська аграрна компанія» стосовно результатів перевірки даного підприємства буде представлений керівництву підприємства.

У процесі аудиту ми провели перевірку балансу ТОВ «Голландська аграрна компанія» станом на 2023 рік та звіту про фінансові результати (форма 2), а також звітних форм, які відображають зміни фінансового стану ТОВ «Голландська аграрна компанія» за 2023 рік. Відповідальність за ці фінансові звіти несе керівництво організації.

Наш аудит був здійснений відповідно до міжнародних норм аудиту, які діють в Україні. Ми спланували та виконали аудиторську перевірку задля збору достатньої кількості доказів, що фінансові звіти ТОВ «Голландська аграрна компанія», які були перевірені, не мають суттєвих помилок.

Ми підтверджуємо, що надана інформація надає правдиве та цілісне розуміння про реальний стан активів та пасивів суб'єкта перевірки. Система бухгалтерського обліку, що використовується в ТОВ «Голландська аграрна компанія», відповідає законодавчим та нормативним вимогам.

МСА 700 «Формулювання думки та надання звіту щодо фінансової звітності» надає дві категорії факторів для вибору висновку:

1. Фактори, які не мають впливу на думку аудитора:

- суттєва невизначеність стосовно безупинної діяльності підприємства;
- значна невизначеність з приводу наслідків майбутніх подій, що можуть вплинути на фінансову звітність;

– відмова керівництва, на погляд аудитора, вносити необхідні зміни до документа, що містить перевірену фінансову звітність.

2. Фактори, які мають вплив на думку аудитора:

– обмеження обсягу роботи аудитора;
– розбіжності з керівництвом стосовно вибраної облікової політики, достатньої кількості інформації, що розкривається у фінансовій звітності.

З результатами попереднього аудиту, де аудитор встановив безумовно позитивну думку стосовно проведених операцій за поточний період, вибір звіту можна представити у вигляді схеми (рисунок 3.7).

Рисунок 3.7 - Алгоритм вибору аудиторського звіту залежно від результатів попереднього аудиту і дій ТОВ «Голландська аграрна компанія»

Джерело: побудовано автором

Якщо коригування в фінансовій звітності не здійснювалися, аудитор має можливість вибрати між умовно позитивним або негативним звітом, в залежності від суттєвості відхилень.

Якщо попередній аудитор не погоджується подати звіт, аудитор проводить оцінку причини відмови, суттєвість, можливість їх виключення протягом періоду, що перевіряється та інші суттєві аспекти.

Загальне узагальнення результатів аудиту є ключовим засобом оцінки того, наскільки факти, зібрані аудитором, підтверджують, що фінансові звіти відображаються належним чином за всіма суттєвими аспектами та відповідають загальноприйнятим принципам бухгалтерського фінансового обліку і звітування.

Аудитору необхідно зробити оцінку, чи у всіх суттєвих аспектах складена фінансова звітність, відповідно до вимог обраної концептуальної основи фінансової звітності. До даної оцінки входить аналіз якісних аспектів наявних практик обліку в організації, враховуючи можливість упередженості суджень управлінського персоналу [3].

Отже, аудиторський звіт незалежного аудитора ТОВ «Голландська аграрна компанія» стосовно результатів перевірки даного підприємства є безумовно-позитивним. Він вказує, що подана фінансова інформація показує дійсний стан активів і пасивів підприємства, дотримується вимог чинного законодавства і є правдивою та об'єктивною.

3.3 Напрями вдосконалення аудиту власного капіталу

Система контролю та управління обліку та аудиту операцій з власним капіталом являє собою ключовий аспект ефективної діяльності підприємства та забезпечення правдивої фінансової звітності. У такому контексті закони та регуляторні документи мають значущу роль у визначенні правил та процедур аудиту, а також норм бухгалтерського обліку.

В Україні аудиторська діяльність зазнає еволюційних змін, які вимагають постійного удосконалення підходів щодо здійснення аудиторських перевірок.

Оптимізація цього процесу потребує аналізу недоліків наявних регуляторних інструментів, таких як законодавство та нормативи, а також розгляду внутрішніх систем стандартизації. Задля удосконалення якості аудиту, необхідно зробити більший акцент на конкретизацію вимог до методології здійснення аудиту та загального аналізу.

Один із можливих напрямків удосконалення полягає у впровадженні внутрішніх стандартів, які б уточнювали деталі та процедури аудиторської діяльності. Це допоможе забезпечити єдність підходів та підвищити якість здійснення аудиту. У зв'язку з тим, що сучасне бізнес-середовище постійно змінюється, існує потреба в адаптації методологічних підходів до суті, функцій, оцінки, методики обліку та відображення власного капіталу. Це сприятиме кращому розумінню та відповідності реаліям підприємницької діяльності.

Загальною ціллю таких заходів є гарантування максимальної точності та об'єктивності фінансової звітності й підвищення довіри до результатів аудиту. Це особливо важливо в умовах постійної зміни економічних та правових умов. Розробка і застосування більш прозорих, точних та адаптованих стандартів допоможе аудиторам більш ефективно здійснювати свої обов'язки та забезпечити стабільність та довіру в галузі аудиту в Україні.

Формування статутного капіталу являє собою процес залучення ресурсів створює необхідність у визначенні справедливої вартості активів. Норми законодавства не завжди конкретизують процедуру оцінки активів, які вносяться як внески до статутного капіталу. Дослідження показали, що процедура оцінки активів може базуватися на вимогах чинного законодавства, а також враховувати методи оцінки справедливої вартості, такі як дохідний, порівняльний та витратний, згідно з Міжнародними стандартами фінансової звітності. Дослідження також виявили важливість аналітичної інформації про розмір, структуру та динаміку статутного капіталу з погляду власників підприємства для забезпечення належного обліку руху власного капіталу.

На додаток, аби домогтися гідної організації обліку переміщення статутного капіталу і гарантування якісного аудиту, пропонується розробити внутрішні

стандарти звітності за операціями зі статутним капіталом. Застосування таких стандартів стане базою для прийняття рішень ефективного управління підприємством.

На першому етапі, аудиторські перевірки фокусуються на аналізі структури капіталу підприємства й джерел його утворення. До важливого об'єкта аудиту належить визначення, чи відповідає структура капіталу вказаним джерелам у статутних документах. Утворений власний капітал визначається на підставі наступних внесків власників - грошові кошти, активи або нематеріальні активи, які перераховані в установчих документах. Процес аудиту спрямований на перевірку відповідності цього капіталу даним з установчих документів [10].

Вдосконалення бухгалтерської документації та звітності, розширення аналітичного і синтетичного обліку компонентів власного капіталу й оптимізація забезпечення цього капіталу є ключовими аспектами для поліпшення процесу аудиту власного капіталу. Наказ про облікову політику може включити рекомендації щодо оптимального взаємовідношення між статутним та резервним капіталом, а також порядок розподілу майна у випадках, коли учасники вирішують залишити підприємство.

Додатковою пропозицією з приводу поліпшення обліку власного капіталу в діяльності ТОВ «Голландська аграрна компанія» є введення внутрішнього документа - «Акт вилучених часток власного капіталу» (таблиця 3.4). Цей документ має на меті реєстрацію операцій зі зниження розміру власного капіталу внаслідок вилучення часток учасниками. Такий підхід сприятиме більш ефективному контролю над рухом капіталу та відображенню таких операцій у бухгалтерському обліку.

Продовжуючи розвивати ці практики, ТОВ «Голландська аграрна компанія» зможе покращити внутрішній облік, забезпечити точність звітності та забезпечити більш точний аудит власного капіталу.

Перелічені документи, наведені у таблиці 3.4, є вельми суттєвими в контексті забезпечення належної систематизації та структурування процесу руху орендованих підприємствами паїв.

Таблиця 3.4 - Робочий документ для проведення аудиту власного капіталу підприємства

№	Первинний документ, обліковий регістр	Зміст порушення	Характер порушення	Нормативний документ, який порушено	Суттєвість порушення
	Найменування				
1	Звіт про фінансові результати	Невірно визначено вартість земельних активів	Помилка у визначенні вартості	НП(С)БО1	Висока
2	Акт внутрішнього обліку	Зміни в структурі капіталу не відображено	Упущення обліку змін в капіталі	Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність підприємства»	Середня
3	Декларація про власний капітал	Не враховано інфляційний вплив на фінансові показники	Упущення обліку інфляції	Податковий кодекс	Висока
4	Баланс	Зазначено невірну кількість акцій у обігу	Помилка у визначенні кількості акцій	Закон про акціонерні товариства	Середня

Джерело: сформовано автором

Дані документи мають на меті встановити чіткі механізми та правила щодо реєстрації та обліку цих паїв, зокрема правильно відображати їхню собівартість та номінальну вартість, а також точно визначати їхню кількість. Очевидно, що дані документи грають провідну роль щодо забезпечення порядку та прозорості здійснення бухгалтерського обліку, окрім цього, також сприяють відповідності між активами, власним капіталом та зобов'язаннями, які відображаються на балансі, що є важливим аспектом у моделі бухгалтерського обліку.

Варто особливо підкреслити, що на сучасному етапі більшість сільськогосподарських господарств ще не звертається до незалежних аудиторських послуг для проведення аудиту своєї діяльності. Це призводить до того, що багато питань, які пов'язані з завершенням, консолідацією та розмежуванням власності, залишаються невирішеними та недостатньо контрольованими. Для вирішення цього недоліку може бути впроваджений новий

механізм управління, а саме створення спеціальної комісії з питань завершення та розділення власності, яке йдеться на рисунку 3.5. Цей підхід дозволить краще організувати та систематизувати весь процес завершення та розділення власності, а також забезпечить більш ефективний контроль та прозорість у цих питаннях у ТОВ «Голландська аграрна компанія» [11].

У контексті вищевказаного, з розширенням тексту, слід врахувати такі аспекти:

Документ, який висвітлено у таблиці 3.4 має на меті розв'язати важливу задачу – структурувати та систематизувати процес руху орендованих підприємствами паїв. Ця ініціатива спрямована на встановлення чітких процедур та правил обліку цих паїв, а також на відображення їхньої собівартості та номінальної вартості в бухгалтерському обліку. Особливий акцент робиться на тому, що капітал компанії має бути розгляданий як пасивний елемент, а не актив, і це відображено в рівнянні балансу – центральній моделі бухгалтерського обліку. Належно з даним підходом, баланс має відображати відповідність між активами, власним капіталом та зобов'язаннями компанії.

Важливо зазначити, що в сучасних умовах переважна частина фермерських господарств поки що не користується послугами незалежних аудиторів для проведення аудиту своєї діяльності. Ця практика призводить до ситуації, коли питання з приводу завершення, консолідації та розмежування власності, залишаються невирішеними та недостатньо контрольованими. З метою усунення цих недоліків, може бути впроваджений новий підхід до управління – створення спеціальної комісії з приводу питань завершення і розмежування власності, яке зображено на рисунку 3.8. Цей механізм дозволить більш ефективно та системно організувати весь процес завершення та розмежування власності у ТОВ «Голландська аграрна компанія» [15].

Задля гарантування ефективного завершення та розмежування власності в Товаристві з обмеженою відповідальністю «Голландська аграрна компанія» було запропоновано важливий крок – створення спеціальної комісії, яка відіграє ключову роль у цьому процесі.

Рисунок 3.8 - Склад комісії з питань завершення, розмежування та закріплення власності ТОВ «Голландська аграрна компанія»

Джерело: сформовано автором

Ця комісія буде займатись систематизацією та керуванням процесом завершення та розмежування власності. Організаційна структура комісії відіграє вирішальну роль у забезпеченні планового та прозорого руху цього процесу вперед.

Склад комісії має бути ретельно обраною та досконалою комбінацією професіоналів з різних підрозділів ТОВ «Голландська аграрна компанія». Присутність голови та заступника голови в комісії є обов'язковою, оскільки це гарантує розв'язання дискусійних питань та надає змогу швидко приймати рішення у разі розподілу голосів. Склад комісії може включати голову та заступника голови правління для забезпечення стратегічного підходу, головного бухгалтера або його заступника для забезпечення адекватності фінансової інформації, начальника управління для здійснення оптимального управлінського контролю, юриста для відповідності до законодавства та економіста задля аналізу ефективності користування ресурсами.

Перші кроки комісії включають перше засідання, під час якого здійснюється затвердження функціональних обов'язків усіх її членів. Це є істотною умовою для чіткої координації та співпраці всіх членів комісії на майбутніх етапах. В процесі засідань комісії приймаються рішення більшістю голосів, а якщо кількість

розподілу голосів порівну – вирішальний голос належить голові комісії. Це сприяє швидкому прийняттю рішень та вирішенню будь-яких спірних ситуацій.

Особлива увага приділяється фіксації рішень та протоколів, які підписуються всіма членами комісії та завіряються печаткою ТОВ «Голландська аграрна компанія». Для зручності та належного обліку рекомендується видати спеціальну книгу для ведення протоколів засідань.

Окрім цього, після затвердження протоколів на комісії, перші примірники документів та відомостей слід подати на схвалення загальним зборам пайовиків. Це забезпечить максимальну прозорість та легітимність рішень, прийнятих комісією [27].

В момент завершення роботи, спеціальна комісія, створена для завершення та розмежування власності в ТОВ «Голландська аграрна компанія», вчиняє низку важливих дій, спрямованих на забезпечення належності, прозорості та легітимності процесу. Кожен з цих кроків має значущу роль у здійсненні оптимальної діяльності компанії та відображенні правильної фінансової інформації.

1. Затвердження відомостей та документів: На цьому етапі комісія аналізує всі відомості та документи, які потребують схвалення загальними зборами пайовиків. Затвердження цих документів забезпечує легітимність та законність всіх дій, які пов'язані з розподілом власності.

2. Записування даних у майнові сертифікати: Для забезпечення належності та чіткості власницьких прав кожного пайовика, комісія вводить необхідні дані у майнові сертифікати та здійснює їх видачу власникам паїв. Це є важливим етапом, оскільки власність повинна бути належним чином документованою та зареєстрованою.

3. Передача документів у архів компанії: Всі протоколи та інші примірники документів, що стосуються роботи комісії, передаються до архіву компанії для подальшого зберігання та відстеження. Це допомагає зберегти історію процесу завершення та розмежування власності та надає змогу отримати доступ до необхідних даних у майбутньому.

4. Прийняття постанови про завершення роботи комісії: Останнім кроком комісії є прийняття постанови про завершення її роботи. Ця постанова може включати підсумки роботи, вирішені питання, виконані завдання та інші важливі аспекти. Прийняття цієї постанови є підтвердженням успішного завершення процесу завершення та розмежування власності.

Основною метою спеціальної комісії є контроль за вірністю розподілу власного капіталу товариства. Головний бухгалтер, заступник голови та економіст є ключовими фігурами в цьому процесі, оскільки вони аналізують фінансовий стан компанії і сприяють забезпеченню її стабільності та ефективного застосування капіталу. Крім того, комісія може зібратися для прийняття рішень з поліпшення структури власного капіталу в разі необхідності.

Впровадження запропонованої системи комісії для завершення та розмежування власності у ТОВ «Голландська аграрна компанія» допоможе ефективно розв'язати проблеми щодо власного капіталу, та забезпечить стабільність та надійність фінансової діяльності компанії.

Задля забезпечення якісного обліку власного капіталу в ТОВ «Голландська аграрна компанія» рекомендується ввести систему внутрішнього аудиту. В рамках цієї системи внутрішній аудитор здійснюватиме аналіз наступних аспектів [28]:

1. Аналіз складу та структури власного капіталу підприємства, що дозволить краще розуміти, як розподіляються ресурси між різними структурними одиницями компанії та як вони сприяють досягненню стратегічних цілей.

2. Оцінка ефективності використання власного капіталу. Даний аспект дозволить визначити, наскільки ефективно компанія використовує свій капітал для отримання прибутку.

3. Розкриття факторів, які мають вплив на зміну власного капіталу, що дає змогу розкрити ті фактори, які можуть призвести до змін у розмірі власного капіталу, та вчасно реагувати на них.

4. Аналіз рентабельності капіталу, включаючи власний. Це допоможе визначити, наскільки ефективно вкладені кошти в підприємство, і допоможе виявити можливість оптимізації цього процесу.

Внутрішній аудитор в ході своєї діяльності виконує провідну роль у забезпеченні якісного виконання обліку власного капіталу в ТОВ «Голландська аграрна компанія». Аудитор, після аналізу первинних документів та процедур аудиту, знаходить помилки та можливі факти шахрайства, які потребують уваги та коригування. Далі такий процес можна досліджувати у перелічених кроках:

- Аудитор ідентифікує помилки, недоліки та можливі факти шахрайства, які мають вплив на облік власного капіталу. Вони можуть бути різного характеру та рівня суттєвості. Аудитор систематизує та класифікує ці проблеми виходячи з їх впливу на діяльність компанії.

- Після виявлення проблем, аудитор готує інформацію щодо перевірки, яка включає детальний опис виявлених недоліків, помилок та можливих фактів шахрайства. Ця інформація включається до Звіту клієнта та становить підставу для подальших дій.

- Аудитор розробляє аудиторський звіт, в якому висвітлює результати здійсненого аудиту власного капіталу. Звіт містить оцінку знайдених проблем, їх суттєвість та можливі наслідки для компанії.

- У випадку, коли внутрішній аудитор не виявив суттєвих порушень та проблем, такі підсумкові результати можуть підкріпити ефективність та правдиве здійснення обліку власного капіталу. Аудитор може запропонувати видати позитивний звіт, який свідчить про належний рівень дотримання норм та стандартів.

- Важливо розуміти, що позитивний аудиторський звіт не завжди визначається лише наявністю чи відсутністю помилок. Аудитор також звертає увагу на інші аспекти, такі як ступінь контролю над процесами, можливі ризики та їх управління.

Успішна діяльність компанії потребує не тільки виконання аудиту власного капіталу, а й оптимізацію процесу обліку та аудиту взагалі. Це допомагає максимізувати прибуток, забезпечує раціональний розподіл дивідендів та допомагає уникнути фінансової нестабільності.

ВИСНОВКИ

Нарощування розміру власного капіталу вважається одним із головних завдань підприємства. Як вже було визначено, під поняттям «власний капітал» розуміють частину пасивів підприємства, які залишаються за вирахуванням довгострокових та короткострокових зобов'язань.

У даній магістерській роботі було проведено комплексне дослідження різних аспектів пов'язаних з обліком та аудитом власного капіталу на підприємстві. Результати дослідження засвідчують важливість та актуальність цих аспектів для забезпечення ефективності функціонування підприємства, його фінансової стабільності та довіри соціальних партнерів.

У ході дослідження нормативного регулювання обліку власного капіталу виявлено, що чинні бухгалтерські стандарти чітко визначають принципи та порядок обліку власного капіталу. Нормативні вимоги спрямовані на забезпечення точності та достовірності інформації про власний капітал підприємства. Вивчення методики обліку та організаційних положень підтверджує важливість правильної імплементації цих норм у внутрішніх процесах підприємства для забезпечення високого рівня облікової дисципліни та відповідності стандартам.

Ретельний огляд інформації щодо організаційно-економічної характеристики підприємства підтверджує, що відправною точкою вдосконалення обліку власного капіталу повинна бути адекватна структура управління та внутрішні контрольні механізми. Недоліки у цих аспектах можуть призводити до втрати якості облікової інформації, що є неприпустимим для ефективного фінансового управління підприємством.

Аналіз організації облікового процесу власного капіталу підприємства вказує на необхідність удосконалення системи обліку та внутрішнього контролю. Підготовка до аудиту власного капіталу включає в себе не лише дотримання нормативів, але й розробку чітких інструкцій та процедур, що сприятимуть ефективному проведенню аудиту та виправленню виявлених недоліків.

Проведений аналіз практичних аспектів аудиту власного капіталу підтверджує необхідність постійного контролю та оновлення процедур аудиту. Розробка напрямків вдосконалення аудиту повинна враховувати індивідуальні особливості підприємства та покликана сприяти вдосконаленню внутрішніх процесів та забезпеченню високої якості облікової інформації.

У дипломній роботі було запропоновано покращити діяльність підприємства та облік власного капіталу за допомогою впровадження ефективної системи обліку власного капіталу із встановленням чіткого порядку формування, визначення та відстеження показників власного капіталу, а також залучити кваліфікованих фахівців у галузі фінансового управління для результативного впровадження такої системи обліку власного капіталу. Запровадження такої системи обліку сприятиме кращому контролю за фінансовими ресурсами, допоможе підприємству в прийнятті обґрунтованих фінансових рішень і планувати свою діяльність на майбутнє. Дана система повинна передбачати регулярну оцінку фінансових результатів підприємства, аналіз використання капіталу та його структури.

Введення у діяльність підприємства внутрішнього документу «Акт вилучених часток власного капіталу» буде сприяти ефективнішому контролюванню над рухом капіталу. Також рекомендувалось впровадити механізми дооцінки капіталу з метою бачення реальної картини фінансового стану товариства та автоматизувати облік за допомогою введення автоматизованої інформаційної системи.

У своїй діяльності ТОВ «Голландська аграрна компанія» із рахунків 4 класу використовує рахунок 40 «Зареєстрований (пайовий) капітал», рахунок 42 «Додатковий капітал» та 44 рахунок «Нерозподілений прибуток (непокритий) збиток», тому було запропоновано впровадження у свою діяльність рахунка 43 «Резервний капітал» для ефективної взаємодії непередбаченим обставинам, що допоможе підприємству зберігати свою фінансову стійкість у таких випадках або у інші важливі моменти.

Впровадження у облік ефективних механізмів контролю і аудиту допоможе перевірити точність обліку власного капіталу та виявити можливі помилки або недоліки у системі обліку.

Окрім цього, підприємству рекомендується створити комісію із завершення та розмежування власності, яка буде відповідальна за вірне розподілення власного капіталу, а також вона у разі потреби зможе зібратися для прийняття рішень щодо поліпшення структури власного капіталу; впровадити внутрішні стандарти щодо уточнення деталей та аудиторських процедур, що підвищить якість проведеного аудиту.

Навчання та розвиток кадрів, які працюють у фінансовому відділі, також є важливим аспектом, через те, що умови ринку та правового середовища постійно змінюються, що у свою чергу зумовлює необхідність оновлення знань і навичок.

Проведений аналіз фінансово-економічних показників підприємства ТОВ «Голландська аграрна компанія» показав, що у діяльності підприємства відбулися негативні зміни в економічній діяльності, що вказує на серйозні проблеми у 2021-2022 роках. Аналіз показників ефективності господарської діяльності також продемонстрував про певні проблеми, зокрема в ефективності та рентабельності. Розрахунки фінансової стійкості, навпаки, показали певне покращення фінансової стійкості у 2022 році.

Загалом, дана магістерська робота розкрила важливі аспекти обліку та аудиту власного капіталу на підприємстві, виявила недоліки та запропонувала можливості їх вдосконалення, а також підкреслила важливість впровадження внутрішніх стандартів та оптимізації процесів з метою підвищення якості управління та довіри до фінансової звітності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бабич Л.М., Карлова І.О., Корольова О.І. Облікова політика щодо власного капіталу в контексті різних організаційно – правових форм суб'єктів господарювання. URL: http://publications.ntu.edu.ua/visnyk/52/009_021.pdf (дата звернення: 03.02.2023)
2. Бержанір І. А. Власний капітал: проблеми та напрями удосконалення обліку. *Сучасні проблеми обліку, аналізу, аудиту й оподаткування суб'єктів господарської діяльності: теоретичні, практичні та освітянські аспекти*: збірник наукових праць за матеріалами IV Всеукраїнської науково-практичної конференції (30-31 березня 2020 р.). Дніпро: НМетАУ, 2020. С. 21–23.
3. Бержанір І. Економічна сутність власного капіталу підприємства як об'єкта обліку. URL: <https://cutt.ly/fwSs70pw> (дата звернення: 15.10.2023)
4. Бержанір І., Мамедова А. Напрями удосконалення обліку власного капіталу підприємства. *Економічний розвиток держави, регіонів і підприємств: проблеми та перспективи*. Ніжин, 2019. С. 9–11.
5. Білоус В. Вдосконалення обліку та контролю власного капіталу публічних акціонерних товариств в сучасних умовах господарювання. URL: <https://cutt.ly/qwSs5dF2> (дата звернення: 15.10.2023)
6. Бондаренко Н.М. Особливості обліку та аудиту власного капіталу. URL: <https://cutt.ly/uwAWzNMg> (дата звернення: 15.10.2023)
7. Візіренко С.В., Цукан Л.А. Планування аудиторської перевірки власного капіталу підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. №3. С.57-60.
8. Господарський кодекс України: кодекс України. (зі змінами від 16.01.2003 № 436-IV). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення: 03.02.2023)
9. Грибовська Ю.М. Бухгалтерський облік власного капіталу у забезпеченні стабільної діяльності суб'єктів господарювання. URL:

<http://www.buhoblic.puet.edu.ua/files/zb-conf-110523.pdf#page=60> (дата звернення: 15.10.2023)

10. Державний класифікатор України: класифікатор організаційно-правових форм господарювання (КОПФГ). URL: <https://zkg.ua/klasifikator-orhanizatsijno-pravovyh-form-hospodaryuvannya-kopfh/> (дата звернення: 03.02.2023)

11. Дорош Н., Сніжко В. Облік власного капіталу в контексті національних та міжнародних стандартів. *Економічні науки. Вип. 2* (66). 2019. URL: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/3063> (дата звернення: 03.02.2023)

12. Загородній А.Г. Бухгалтерський облік: основи теорії та практики: підручник. Львів: Вид-во Львів. Політехніки. 2017. 340 с.

13. Кобилух Д., Ковальовський Р. Власний капітал підприємства. URL: <http://surl.li/oiiyg> (дата звернення: 15.10.2023)

14. Ковальов В.В. Економічна сутність поняття «власний капітал». URL: <https://cutt.ly/ewSOtHM4> (дата звернення: 15.10.2023)

15. Козьмук Н.І. Фельштинський М.Б. Управління процесом ефективного формування власного капіталу підприємства. URL: <https://cutt.ly/vwSOthzC> (дата звернення: 15.10.2023)

16. Колісник О.П., Томша А.О. Методичні підходи та організація обліку і аудиту власного капіталу підприємства. *Економіка та суспільство. Облік і оподаткування*. Вип. №37. 2022. м. Ірпінь. 5 с.

17. Крупка Я.Д. Фінансовий облік: підручник. Київ: Кондор. 2018. 550 с.

18. Лень В. С. Бухгалтерський облік у галузях економіки: підручник. Чернігів: Десна Поліграф, 2018. 437 с.

19. Макаренко Ю.П. Клименко Д.О. Формування оптимальної структури капіталу з метою забезпечення фінансової стійкості підприємства. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/1_2022/10.pdf (дата звернення: 03.02.2023)

20. Мелень О. В., Майструк О. Д. Особливості організації обліку власного капіталу підприємств. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. 2018. Вип. 18. С.

371–375. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/18_2018_ukr/63.pdf (дата звернення: 03.02.2023)

21. Мироновська М.О. Власний капітал підприємства: трактування сутності та особливості формування. *Основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах євроінтеграції*: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції / Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка, 12 травня 2021 року; редкол.: Т.Г. Маренич [та ін.]. Харків: Стильна типографія, 2021. С. 260-263

22. Мироновська М.О. Власний капітал: особливості відображення на рахунках бухгалтерського обліку. *Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: проблеми теорії та практики*: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Полтава, 5–6 жовтня 2021 року). Полтава : ПУЕТ, 2021. С. 24-27

23. Мироновська М.О. Характеристика методичної компоненти аудиту власного капіталу. *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації*: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет- конференції (м. Суми, 22 листопада 2022 р.) / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми: СНАУ, 2022. с. 51-53

24. Остап'юк Н. А. Удосконалення методології бухгалтерського обліку в умовах розвитку інфляційних процесів. *Вісник СевНТУ: зб. наук. пр. Вип. 130/2017. Серія: Економіка і фінанси. Севастополь. 2017. С. 151-155.*

25. Плиса В. Й. Бухгалтерський облік: підручник. Львів. 2018. 419 с. 22

26. Подмешальська Ю.В., Феофанов Л.К., Горбатова П.О. Розробка програми аудиту власного капіталу. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 3. С.50-57.

27. Приймак С. В., Волкова О. А. Діагностика фінансової стійкості підприємств в умовах посилення глобальної конкуренції. *Економіка та суспільство*. 2021. Вип. 30. С. 1–8.

28. Про бухгалтерський облік і фінансову діяльність в Україні: Закон України (зі змінами від 16.07.1999 № 996-XIV). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 03.02.2023)

29. Про затвердження Національного положення (стандарту) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 №73. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13#Text> (дата звернення: 03.02.2023)

30. Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку та Інструкції про його застосування: наказ Міністерства фінансів України (зі змінами від 30.11.99 р. № 291) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99> (дата звернення: 03.02.2023)

31. Про затвердження Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку: наказ, положення (зі змінами від 24.05.1995 №8). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0168-95> (дата звернення: 03.02.2023)

32. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю: Закон України (зі змінами від 06.02.2018 № 2275-VIII). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19> (дата звернення: 03.02.2023)

33. Радіонова Н.Й., Губа І.М. Аудит власного капіталу підприємства: шляхи удосконалення організації і методики. *Наука Онлайн: міжнародний електронний науковий журнал*. 2017. № 12. – URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/8700/3/20180118_301.pdf (дата звернення: 15.10.2023)

34. Слесар Т. М., Шара Є. Ю. Організація технології облікового процесу власного капіталу. *Вісник економіки*. 2021. Вип. 2. С. 145–159.

35. Стрілець М. О. Власний капітал підприємства: контроль, проведення аудиту. *Стратегічні пріоритети розвитку бухгалтерського обліку, аудиту та оподаткування в умовах глобалізації*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 16 листопада 2023 р.) / за ред. проф. Назаренка О.В. Суми: СНАУ, 2023. С. 133-135

36. Фабіянська В.Ю., Арсенюк А.В. Методичні аспекти проведення аудиту власного капіталу. Ефективна економіка: тези міжнародної наукової конференції. Вінниця. 2017. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2017_6_38 (дата звернення: 15.10.2023)

37. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 № 435-IV. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 03.02.2023)

38. Auditing and assurance services: an integrated approach. Pearson Prentice Hall, 2005. 791 p.

39. Pathak J. P. Fundamentals of Management (For B.Com, BBA, BBM and BMS), 2015. 168 p.

40. Yakobchuk V., Tyshchenko S., Yarosh S. Theoretical and methodological foundations of energy audit. Agrosvit. 2016. № 7. P. 51-56.

41. Zamulko A., Veremiyshuk Y., Matviychuk M Analysis of the inspection results of business entities by supervisory authorities - the basis for the implementation of energy audit. Energy: economics, technology, ecology. 2016. № 4. P. 32-37.

42. Zdyrko N. G., Polova O. L., Mulyk T. O., Tomchuk O. F., Mulyk Ya. I., Kozachenko A. Y., Fedoryshyna L. I., Mashevskaya A. A. Financial control, analysis and audit as tools of an effective management system: state, problems, prospects: collective monograph. Košice: Vysoká škola bezpečnostného manažérstva v Košiciach, 2022. 291 p.

ДОДАТКИ